

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อคือ (1) ศึกษาลักษณะการทำงานของผู้หญิงกับบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนเพื่อนำไปสู่การสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจนในชุมชน (2) ศึกษาปัญหา และอุปสรรค ที่มีต่อบทบาทผู้หญิงในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชน (3) เสนอแนะแนวทางสนับสนุนบทบาทผู้หญิงต่อการทำกิจกรรมในชุมชน เป็นแนวทางในการสร้างศักยภาพผู้หญิงที่เป็นพลังในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนให้มีประสิทธิภาพ จึงวิเคราะห์สรุปได้ 4 ส่วนคือ (1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน (2) ผลการวิเคราะห์การยอมรับของผู้ชายในบทบาทผู้หญิงกับการทำกิจกรรมในชุมชน (3) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทผู้หญิงในตัวอย่างกรณีศึกษา (4) ผลการวิเคราะห์ลักษณะผู้หญิงต่อบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชน

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

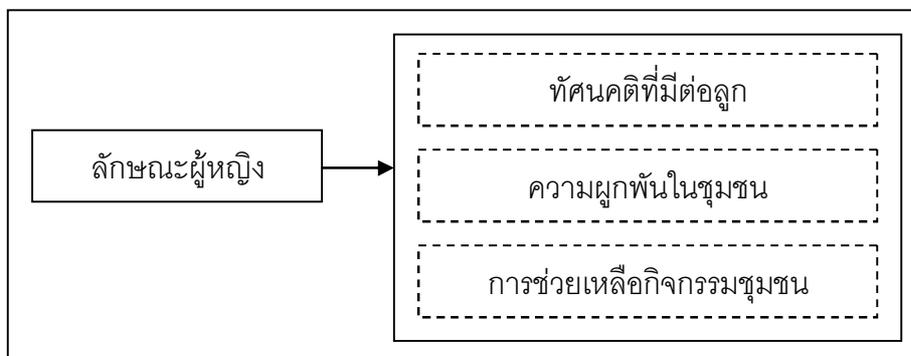
ผู้หญิงคือตัวแปรสำคัญในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน โดยแบ่งผู้หญิงออกเป็น 2 กลุ่มคือ (1) ลักษณะการทำงาน เช่น ผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน (อยู่กับบ้าน) และผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้าน (2) ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น ผู้หญิงที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้น และผู้หญิงที่มีการศึกษามัธยมปลายขึ้นไป โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิง 2 กลุ่มกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน เช่น (1)ทัศนคติที่มีต่อลูก (ความผูกพันในครัวเรือน) (2) ความผูกพันในชุมชน (3) ความต้องการเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน (4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน (5) มุมมองในการลดความยากจน ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 ด้านทัศนคติของผู้หญิง (ความผูกพันในครัวเรือน และชุมชน)

สมมติฐานข้อที่ 1 คือ ผู้หญิงมีทัศนคติที่ดีต่อลูก (ความผูกพันในครัวเรือน) มีความผูกพันในชุมชน และมีการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน เพื่อนำไปสู่การสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจนในชุมชน รายละเอียดในภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1

ผู้หญิงมีทัศนคติที่ดีต่อลูก มีความผูกพันในชุมชน และมีการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน

ตารางที่ 5.1

ระดับความคิดเห็นของผู้หญิงในตัวอย่างกรณีศึกษา

ทัศนคติด้านต่าง ๆ	การทำงาน ของผู้หญิง	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	Sig.
ทัศนคติที่มีต่อลูก						
1. การเลี้ยงลูกด้วยตัวเองดี กว่าฝากคนอื่นเลี้ยง	แม่บ้าน ทำงานนอกบ้าน	4.26 3.93	มากที่สุด มาก	.689 .889	1.544	.127
2. การติดตามพฤติกรรม และผล การเรียนลูก	แม่บ้าน ทำงานนอกบ้าน	4.39 3.78	มากที่สุด มาก	.656 .902	2.891	.005**
3. การศึกษาสำคัญต่อชีวิตลูกใน อนาคต	แม่บ้าน ทำงานนอกบ้าน	4.04 4.11	มาก มาก	.825 .611	-3.83	.703
4. การส่งเสียลูกให้จบการศึกษา ในระดับสูง	แม่บ้าน ทำงานนอกบ้าน	3.65 3.84	มาก มาก	1.071 1.021	-7.23	.472
ความผูกพันในชุมชน						
5. ความรู้สึกที่ชุมชนมีการ ช่วยเหลือกิจกรรม และมีผู้นำดี	แม่บ้าน ทำงานนอกบ้าน	3.78 3.82	มาก มาก	1.085 1.007	-.150	.882
6. ความภูมิใจที่ชุมชนพัฒนาด้วย ตัวเอง	แม่บ้าน ทำงานนอกบ้าน	4.70 4.73	มากที่สุด มากที่สุด	.470 .447	-.323	.748
7. ความรู้สึกที่ชุมชนมีการ ช่วยเหลือ และไว้วางใจต่อกัน	แม่บ้าน ทำงานนอกบ้าน	3.91 3.91	มาก มาก	1.125 .949	.007	.994
8. ความรู้สึกที่ชุมชนปลอดภัย เพราะช่วยกันดูแลดูแล	แม่บ้าน ทำงานนอกบ้าน	3.91 3.89	มาก มาก	.996 .910	.100	.920

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ทัศนคติด้านต่าง ๆ	การทำงาน ของผู้หญิง	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	Sig.
9. การทำกิจกรรมในชุมชนทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน	แม่บ้าน	3.91	มาก	.996	.948	.346
	ทำงานนอกบ้าน	3.67	มาก	1.022		
10. การเป็นอาสาสมัครให้ชุมชนและตัวแทนจัดกิจกรรม	แม่บ้าน	3.91	มาก	1.125	4.491	.000**
	ทำงานนอกบ้าน	2.58	ปานกลาง	1.177		
12. การนำความรู้ในการศึกษาดูงานมาปรับปรุงในชุมชน	แม่บ้าน	4.13	มาก	1.014	1.803	.076
	ทำงานนอกบ้าน	3.69	มาก	.925		
13. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกรูปแบบ	แม่บ้าน	4.61	มากที่สุด	.499	-.091	.928
	ทำงานนอกบ้าน	4.62	มากที่สุด	.614		

ที่มา: ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง N = 68 (20% ของผู้หญิงตัวอย่างกรณีศึกษา)

หมายเหตุ: ** หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5.1 แสดงถึงระดับความคิดเห็นในด้านทัศนคติที่ดีต่อลูก (ความผูกพันในครัวเรือน) ความผูกพันในชุมชน และการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน เพื่อนำไปสู่การสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน ที่ใช้เกณฑ์ในการวัดระดับแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- 1) ช่วง 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด
- 2) ช่วง 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก
- 3) ช่วง 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง
- 4) ช่วง 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย
- 5) ช่วง 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ตารางที่ 5.1 สะท้อนระดับความคิดเห็นของผู้หญิงจาก 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเจริญชัย-นิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนุ่น และชุมชนเพชรคลองจั่น ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ ผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน และทำงานนอกบ้าน ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นพบว่า ในภาพรวมทั้งผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน และทำงานนอกบ้านมีระดับทัศนคติที่ดีต่อลูก ความผูกพันในชุมชน และการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนในระดับปานกลาง ถึงมากที่สุด และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า

- 1) ทัศนคติที่มีต่อลูก (ความผูกพันในครัวเรือน) – แม่บ้านให้ความสำคัญในเรื่องการติดตามพฤติกรรม และผลการเรียนลูกมากที่สุด โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.39 (มากที่สุด) และรองลงมาคือเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยตัวเองดีกว่าฝากคนอื่นเลี้ยง โดยมีระดับความคิดเห็น

ที่ค่าเฉลี่ย 4.26 (มากที่สุด) ในขณะที่ผู้หญิงทำงานนอกร้านให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาสำคัญต่อชีวิตลูกมากที่สุด โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.11 (มาก) และรองลงมาคือเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยตัวเองดีกว่าฝากคนอื่นเลี้ยง โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.93 (มาก) จากประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่าทั้งแม่บ้าน และผู้หญิงทำงานนอกร้านให้ความสำคัญในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยตัวเองเป็นสิ่งสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับผลการศึกษาของมาอะ ชิตตะสังคะ (2546) ในบทบาทความเป็นแม่ที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูลูก โดยแม่บ้านเห็นความสำคัญในเรื่องการติดตามพฤติกรรมและผลการเรียนลูก เพราะมีเวลาอยู่บ้าน ทำให้มีโอกาสอบรมสั่งสอนลูก และติดตามพฤติกรรมลูกอย่างใกล้ชิด ส่วนผู้หญิงทำงานนอกร้านให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาลูก เพราะการศึกษาที่ดีทำให้มีอาชีพ และรายได้ที่มั่นคงต่อไปในอนาคต เพื่อมีชีวิตที่สุขสบาย

2) ความผูกพันในชุมชน - ทั้งแม่บ้าน และผู้หญิงทำงานนอกร้านมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ชุมชนถูกพัฒนามาด้วยตัวเองมากที่สุด โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.73 (มากที่สุด) และ 4.70 (มากที่สุด) ตามลำดับ รองลงมาคือความรู้สึกที่ชุมชนมีความช่วยเหลือ และไว้ใจต่อกัน โดยมีระดับความคิดเห็นเท่ากันที่ค่าเฉลี่ย 3.91 (มาก) จึงสะท้อนให้เห็นว่าจากอดีตที่ชุมชนเคยเป็นชุมชนแออัดบุงกุก และได้รับการพัฒนาที่อยู่อาศัยจนมีความมั่นคง และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นจากความร่วมมือของคนในชุมชน ทำให้ผู้หญิงมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ชุมชนได้รับการพัฒนาจนประสบผลสำเร็จ จากความร่วมมือร่วมใจทำให้ผู้หญิง ทำให้เกิดความรู้สึกว่า ชุมชนมีการช่วยเหลือ และไว้ใจต่อกันมากขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาโครงการ

นอกจากนี้ประเด็นการสร้างความผูกพันอื่น ๆ พบว่า แม่บ้านรู้สึกชุมชนปลอดภัยเพราะช่วยกันดูแล โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.91 (มาก) การทำกิจกรรมทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.91 (มาก) และความรู้สึกที่ชุมชนมีการช่วยเหลือกิจกรรม และมีผู้นำดี โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.78 (มาก)

ผู้หญิงทำงานนอกร้านพบว่า ความรู้สึกที่ชุมชนปลอดภัยเพราะช่วยกันดูแล โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.89 (มาก) การทำกิจกรรมทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.67 (มาก) และความรู้สึก ชุมชนมีการช่วยเหลือกิจกรรม และมีผู้นำดี โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.82 (มาก) โดยรวมแล้วสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงมีการสร้างความผูกพันกันในชุมชนระดับมาก ถึงมากที่สุด

3) การช่วยเหลือกิจกรรม - ทั้งแม่บ้าน และผู้หญิงทำงานนอกร้านให้ความสำคัญกับการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกรูปแบบมากที่สุด โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.61 (มากที่สุด) และ 4.62 (มากที่สุด) จึงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงยุคปัจจุบันเห็นความสำคัญในการเลือกตั้ง

ทุกรูปแบบ ทั้งการเลือกตั้งผู้นำชุมชน และการเลือกตั้งทางการเมือง รองลงมาคือการนำความรู้ในการศึกษาดูงานมาปรับปรุงในชุมชน โดยแม่บ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.13 (มาก) และผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.69 (มาก) ผู้หญิงให้ความสำคัญในเรื่องการเป็นอาสาสมัครชุมชน หรือตัวแทนจัดกิจกรรมน้อยที่สุด โดยแม่บ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.91 (มาก) และผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 2.58 (ปานกลาง)

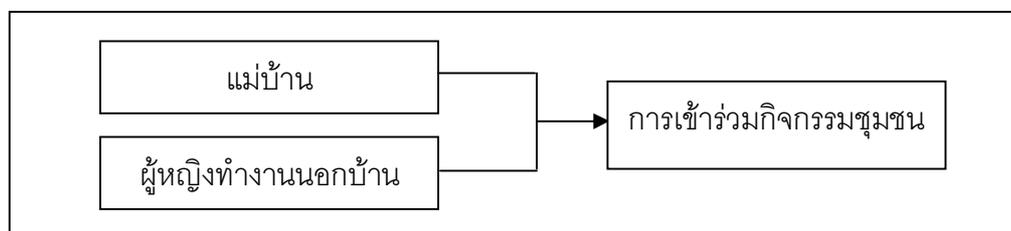
ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (T-test) พบว่า (1) แม่บ้านมีระดับความคิดเห็นในเรื่องการติดตามพฤติกรรม และผลการเรียนลูกมากกว่าผู้หญิงทำงานนอกบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตาราง 5.1 ข้อ 2) จึงสะท้อนให้เห็นว่าแม่บ้านเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว เพราะแม่บ้านมีเวลาอยู่บ้านที่มีบทบาทในการติดตาม และอบรมสั่งสอนลูกใกล้ชิดมากกว่าผู้หญิงทำงานนอกบ้าน (2) แม่บ้านมีระดับความคิดเห็นในเรื่องการเป็นอาสาสมัคร และตัวแทนจัดกิจกรรมชุมชนมากกว่าผู้หญิงทำงานนอกบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 5.1 ข้อ 10) จึงสะท้อนให้เห็นว่าแม่บ้านมีเวลาอยู่ในชุมชน ทำให้รู้สภาพชุมชนที่ต้องการคนเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ หรือถูกมอบหมายจากผู้นำที่เป็นคนใกล้ชิดให้มาช่วยดูแลกิจกรรมในช่วงเวลาที่ออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้แม่บ้านได้มีบทบาทในการเป็นอาสาสมัคร และตัวแทนจัดกิจกรรมชุมชน เพราะความเป็นห่วงต่อการสถานการณ์ชุมชน และต้องการช่วยเหลือกิจกรรมตามความสามารถ ขณะที่ผู้หญิงทำงานนอกบ้านไม่มีโอกาสช่วยเหลือชุมชนเท่ากับแม่บ้าน เพราะภาระอาชีพ และเวลาที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเป็นอาสาสมัคร หรือตัวแทนจัดกิจกรรมชุมชน

ดังนั้นผลสรุปจากสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า ผู้หญิงมีทัศนคติที่ดีต่อลูก (ความผูกพันในครัวเรือน) มีความผูกพันในชุมชน และมีช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนนั้นเป็นความจริง แม้ว่าแม่บ้านและผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกผูกพันในชุมชนยังไม่ส่งผลต่อการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนในเรื่องการเป็นอาสาสมัคร หรือตัวแทนทำกิจกรรมเพื่อชุมชนที่พบว่า ผู้หญิงให้ความสนใจที่ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด โดยเฉพาะผู้หญิงทำงานนอกบ้านที่มีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 2.58 (ปานกลาง) เพราะภาระอาชีพที่ทำให้ขาดโอกาสในเป็นอาสาสมัคร หรือตัวแทนกิจกรรมชุมชน

5.1.2 การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน

สมมติฐานข้อที่ 2 คือ แม่บ้านเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนได้มากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้าน ทำให้แม่บ้านมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชน รายละเอียดในภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2
การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน

ตารางที่ 5.2
ระดับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในตัวอย่างกรณีศึกษา

ประเภทกิจกรรม	การทำงาน ของผู้หญิง	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	Sig.
1. การประชุม	แม่บ้าน	4.26	มากที่สุด	.915	4.632	.000**
	ทำงานนอกบ้าน	3.00	ปานกลาง	1.128		
2. การศึกษาดูงาน	แม่บ้าน	3.39	ปานกลาง	1.196	4.136	.000**
	ทำงานนอกบ้าน	2.27	น้อย	.986		
3. งานเทศกาล และประเพณี	แม่บ้าน	4.87	มากที่สุด	.344	5.737	.000**
	ทำงานนอกบ้าน	3.78	มาก	.876		
4. งานกีฬาเยาวชน	แม่บ้าน	4.00	มาก	1.206	2.846	.006
	ทำงานนอกบ้าน	3.00	ปานกลาง	1.446		
5. การต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียน ชุมชน	แม่บ้าน	4.35	มากที่สุด	.885	4.007	.000**
	ทำงานนอกบ้าน	3.20	ปานกลาง	1.217		
6. การทำความสะอาดชุมชน	แม่บ้าน	4.52	มากที่สุด	.790	5.149	.000**
	ทำงานนอกบ้าน	3.00	ปานกลาง	1.297		
7. การพัฒนาคลอง	แม่บ้าน	3.74	มากที่สุด	1.096	3.867	.000**
	ทำงานนอกบ้าน	2.69	ปานกลาง	1.041		

ที่มา: ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง N = 68 (20% ของผู้หญิงตัวอย่างกรณีศึกษา)

หมายเหตุ: ** หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5.2 แสดงระดับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้หญิงที่ใช้เกณฑ์ในการวัดระดับแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- 1) ช่วง 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด
- 2) ช่วง 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก
- 3) ช่วง 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง
- 4) ช่วง 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย
- 5) ช่วง 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ตารางที่ 5.2 สะท้อนระดับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนูน และชุมชนเพชรคลองจั่น ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ ผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน และทำงานนอกรบ้าน ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นพบว่า แม่บ้านให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมระดับที่มากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกรบ้าน เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละประเภทกิจกรรมพบว่า

1) การประชุม - แม่บ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 4.26 (มากที่สุด) มากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกรบ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 3.00 (มาก)

2) การศึกษาดูงาน - แม่บ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 3.39 (มากกว่า) มากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกรบ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 2.27 (ปานกลาง)

3) งานเทศกาล และประเพณี - แม่บ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 4.87 (มากที่สุด) มากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกรบ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 3.78 (มาก)

4) งานกีฬาเยาวชน - แม่บ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 4.00 (มากที่สุด) มากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกรบ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 3.00 (มาก)

5) การต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียนชุมชน - แม่บ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 4.35 (มากที่สุด) มากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกรบ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 3.20 (มาก)

6) การทำความสะอาดชุมชน - แม่บ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 4.52 (มากที่สุด) มากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกรบ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 3.00 (มาก)

7) การพัฒนาคลอง - แม่บ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 3.74 (มาก) มากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกรบ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ค่าเฉลี่ย 2.69 (ปานกลาง)

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (T-test) พบว่า แม่บ้านมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกรบ้านในด้าน (1) การประชุม (2) การศึกษาดูงาน (3) งานเทศกาล และประเพณี (4) การต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียน (5) การทำความสะอาดชุมชน (6) การพัฒนาคลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสะท้อนให้เห็นว่า แม่บ้านมีโอกาสที่เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนได้มากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกรบ้าน ความตระหนักในการเข้าร่วมกิจกรรม

ชุมชน ทำให้แม่บ้านเกิดการเรียนรู้แนวทางในการช่วยเหลือชุมชน และเป็นที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และเกิดสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

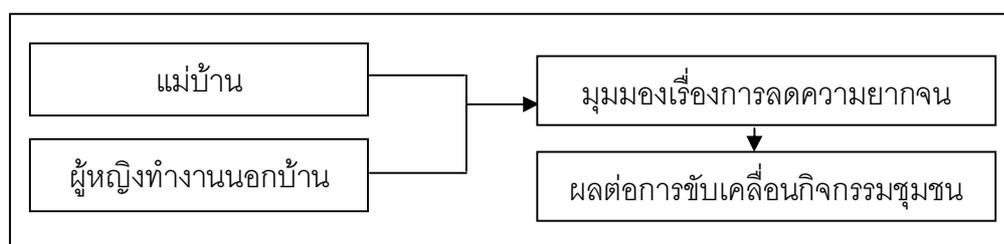
จากสมมติฐานพบว่า แม่บ้านเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนมากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้าน ทำให้แม่บ้านมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนเป็นความจริง เพราะความตระหนัก และเวลาที่มีให้ชุมชนทำให้มีโอกาสช่วยเหลือกิจกรรม แม่บ้านคือกลุ่มขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และความร่วมมือในการทำกิจกรรมทำให้แม่บ้านรู้ถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

5.1.3 มุมมองเรื่องการลดความยากจน

สมมติฐานข้อที่ 3 คือ แม่บ้านมีมุมมองเรื่องการลดความยากจนแตกต่างกับผู้หญิงทำงานนอกบ้าน จากมุมมองที่แตกต่างนำไปสู่ผลต่อการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน นำไปสู่ผลต่อการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชน รายละเอียดในภาพที่ 5.3

ภาพที่ 5.3

มุมมองในเรื่องการลดความยากจน

ตารางที่ 5.3

ระดับความคิดเห็นกับมุมมองในเรื่องการลดความยากจน

มุมมองในด้านต่าง ๆ	การทำงาน ของผู้หญิง	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	Sig.
1. การทำงานนอกบ้านเท่านั้น จะลดความยากจน	แม่บ้าน ทำงานนอกบ้าน	2.87 4.36	ปานกลาง มากที่สุด	1.254 .802	5.938	.000**

ตารางที่ 5.3 (ต่อ)

มุมมองในด้านต่าง ๆ	การทำงาน ของผู้หญิง	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	t	Sig.
2. การทำงานนอกบ้านดีกว่า ทำกิจกรรมในชุมชน	แม่บ้าน	2.13	น้อย	.626	-6.032	.000**
	ทำงานนอกบ้าน	3.76	มาก	1.209		
3. การมีอาชีพเสริมโดยทำงาน อยู่ที่บ้าน	แม่บ้าน	4.30	มากที่สุด	.876	2.939	.002**
	ทำงานนอกบ้าน	3.44	มาก	1.253		
4. ความต้องการให้มีกร รวมกลุ่มแม่บ้าน	แม่บ้าน	4.30	มากที่สุด	.876	1.198	.235
	ทำงานนอกบ้าน	4.00	มาก	1.044		
5. ความต้องการช่วยเหลือ กิจกรรม แต่ต้องทำงาน	แม่บ้าน	2.52	น้อย	1.039	-6.062	.000**
	ทำงานนอกบ้าน	4.00	มาก	.905		
6. ถ้าไม่มีเวลาช่วยจัดงาน จะบริจาคเงิน หรือให้สิ่งของ	แม่บ้าน	3.52	มาก	1.201	-2.302	0.27
	ทำงานนอกบ้าน	4.18	มาก	.912		

ที่มา: ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง N = 68 (20% ของผู้หญิงตัวอย่างกรณีศึกษา)

หมายเหตุ: ** หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5.3 แสดงระดับความคิดเห็นในมุมมองเรื่องการลดความยากจนที่ใช้
เกณฑ์ในการวัดระดับแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- 1) ช่วง 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด
- 2) ช่วง 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก
- 3) ช่วง 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง
- 4) ช่วง 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย
- 5) ช่วง 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ตารางที่ 5.3 สะท้อนระดับความคิดเห็นของผู้หญิงในมุมมองเรื่องการลดความยากจน
จาก 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนูน ชุมชนเพชรคลองจั่น ซึ่งมี 2
ลักษณะ คือ ผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน และทำงานนอกบ้าน ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น
พบว่า ในภาพรวมแม่บ้านมีมุมมองเรื่องการลดความยากจนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเสริมอาชีพ และ
สร้างรายได้ในชุมชน แต่ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีมุมมองเรื่องการลดความยากจนที่เกี่ยวข้องกับ
การทำงานนอกบ้าน และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า

1) การทำงานนอกบ้านเท่านั้นช่วยลดความยากจน - ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.36 (มากที่สุด) มากกว่าแม่บ้านมีระดับที่ค่าเฉลี่ย 2.87 (ปานกลาง)

2) การทำงานนอกบ้านสำคัญกว่าทำกิจกรรมในชุมชน - ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.76 (มาก) มากกว่าแม่บ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 2.13 (น้อย)

3) การมีอาชีพเสริมโดยทำงานอยู่ที่บ้าน - แม่บ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.30 (มากที่สุด) มากกว่าผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.44 (มาก)

4) ความต้องการให้รวมกลุ่มแม่บ้าน - แม่บ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.30 (มากที่สุด) มากกว่าผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.00 (มาก)

5) ความต้องการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนแต่ต้องทำงาน - ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.00 (มาก) มากกว่าแม่บ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 2.52 (น้อย) เพราะแม่บ้านไม่มีอุปสรรคเรื่องการทำงานนอกบ้านที่กระทบต่อการช่วยเหลือกิจกรรม จึงสามารถช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนตามต้องการ

6) ถ้าไม่มีเวลาช่วยจัดงาน จะบริจาคเงิน หรือให้สิ่งของแทน - ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.18 (มาก) มากกว่าแม่บ้านมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.52 (มาก) เพราะแม่บ้านมีโอกาสที่จะช่วยเหลืองานชุมชน จึงไม่จำเป็นต้องบริจาคเงิน หรือให้สิ่งของ แต่แม่บ้านจะเข้ามาช่วยจัดงานในชุมชน โดยการเสียสละเวลา และออกแรงช่วยเหลือ

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (T-test) พบว่า แม่บ้านมีมุมมองการลดความยากจนที่แตกต่างจากผู้หญิงทำงานนอกบ้าน เช่น (1) ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับความคิดเห็นในเรื่องการทำงานนอกบ้านเท่านั้นลดความยากจน มากกว่าแม่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงทำงานนอกบ้านเห็นว่าการลดความยากจนเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ โดยการหารายได้จากการทำงาน แต่ไม่ได้มองถึงการรวมกลุ่มในชุมชนที่จะช่วยลดความยากจน (2) ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับความคิดเห็นในเรื่องการทำงานนอกบ้านดีกว่าทำกิจกรรมชุมชน มากกว่าแม่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงทำงานนอกบ้านเห็นความสำคัญเรื่องการหารายได้มาสู่ครอบครัวมากกว่าการเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน (3) แม่บ้านมีระดับความคิดเห็นในเรื่องการมีอาชีพเสริมโดยอยู่บ้าน มากกว่าผู้หญิงทำงานนอกบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสะท้อนให้เห็นว่าแม่บ้านต้องการฝึกทักษะในงานต่าง ๆ เพื่อหารายได้เสริมโดยทำงานอยู่ที่บ้าน เพราะกิจกรรมเสริมในชุมชนอาจนำไปสู่การสร้างรายได้เพื่อครอบครัว และชุมชน แต่ผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านมีรายได้จากการทำงาน จึงให้ความสำคัญกับการหารายได้เสริมในชุมชน น้อยกว่าแม่บ้านที่ยังไม่มี

รายได้ (4) ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีระดับความคิดเห็นในเรื่องความต้องการช่วยเหลือกิจกรรม แต่ต้องทำงานมากกว่าแม่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนของผู้หญิงทำงาน แต่ข้อจำกัดในเรื่องของเวลา และภาระอาชีพที่ทำให้เป็นเพียงแค่ความต้องการช่วยเหลือ แต่ในภาคปฏิบัติพบว่า ผู้หญิงทำงานนอกบ้านยังให้ความร่วมมือในกิจกรรมชุมชนในระดับที่น้อย (ตารางที่ 5.2)

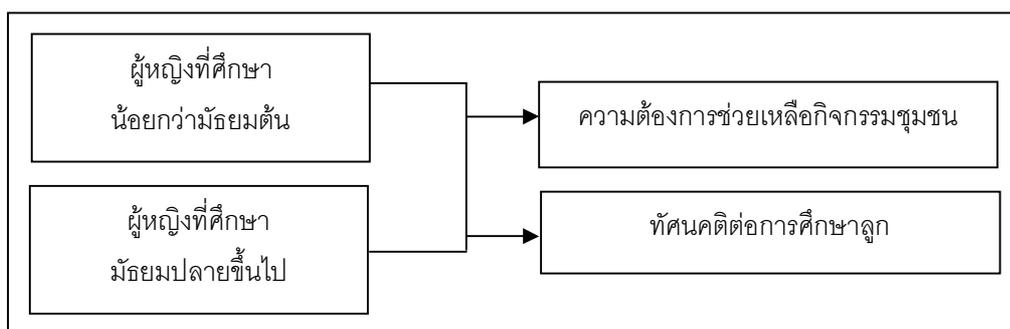
จากสมมติฐานว่าด้วย แม่บ้านมีมุมมองเรื่องการลดความยากจนแตกต่างกับผู้หญิงทำงานนอกบ้าน จากมุมมองที่แตกต่างนำไปสู่ผลต่อการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน ในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน เป็นความจริงเพราะ แม่บ้านให้ความสำคัญต่อการทำกิจกรรมเพื่อหารายได้เสริมโดยทำงานที่บ้าน และต้องการรวมกลุ่มแม่บ้าน อันเป็นการลดความยากจนที่ช่วยเสริมรายได้ให้ทั้งครอบครัว และชุมชน ดังนั้นการทำงานร่วมกันจะสร้างทุนทางสังคม แต่ผู้หญิงทำงานนอกบ้านมีมุมมองการลดความยากจนคือเรื่องเศรษฐกิจ จากการทำงานเพื่อหารายได้ให้ครอบครัวเท่านั้น เพราะปัญหาภาระหนี้สิน ทำให้ผู้หญิงต้องไปทำงานนอกบ้านเพิ่มขึ้น และร่วมทำกิจกรรมลดลง อย่างไรก็ตามผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านยังมีความต้องการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน และถ้าไม่มีเวลามาร่วมงานจะเปลี่ยนจากการร่วมกิจกรรม เป็นการบริจาคเงิน หรือวัสดุสิ่งของแทน

5.1.4 ระดับการศึกษาต่อการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน

สมมติฐานข้อที่ 4 คือ ระดับการศึกษาในระบบของผู้หญิงไม่มีผลต่อการเข้ามาช่วยเหลือชุมชนในการเป็นอาสาสมัครชุมชน หรือตัวแทนทำกิจกรรมชุมชน และไม่มีผลต่อทัศนคติต่อการศึกษาลูก รายละเอียดในภาพที่ 5.4

ภาพที่ 5.4

ระดับการศึกษาต่อการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน และทัศนคติต่อการศึกษาลูก

ตารางที่ 5.4

ระดับการศึกษาผู้หญิงกับการเข้ามาช่วยเหลือเป็นอาสาสมัครชุมชน และการศึกษาลูก

ความคิดเห็นต่อการทำกิจกรรมชุมชน	ระดับการศึกษาของผู้หญิง	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig.
ช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน						
1. การทำงานนอกบ้านเท่าที่นั้นจะลดความยากจน	น้อยกว่ามัธยมต้น	3.00	ปานกลาง	1.238	-7.047	.000**
	มัธยมปลายขึ้นไป	4.57	มากที่สุด	.502		
2. การทำงานนอกบ้านดีกว่าทำกิจกรรมในชุมชน	น้อยกว่ามัธยมต้น	2.55	น้อย	1.150	-4.286	.000**
	มัธยมปลายขึ้นไป	3.76	มาก	1.164		
3. การเป็นอาสาสมัคร หรือตัวแทนจัดกิจกรรม	น้อยกว่ามัธยมต้น	3.58	มาก	1.336	3.404	.001**
	มัธยมปลายขึ้นไป	2.57	น้อย	1.119		
ทัศนคติต่อการศึกษาลูก						
4. การติดตามพฤติกรรมและผลการเรียนลูก	น้อยกว่ามัธยมต้น	4.13	มาก	.957	1.249	.546
	มัธยมปลายขึ้นไป	3.86	มาก	.887		
5. การศึกษาสำคัญต่อลูก	น้อยกว่ามัธยมต้น	4.13	มาก	.846	.447	.023**
	มัธยมปลายขึ้นไป	4.05	มาก	.524		

ที่มา: ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง N = 68 (20% ของจำนวนผู้หญิงในชุมชน)

หมายเหตุ: ** หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5.4 สะท้อนถึงระดับการศึกษากับระดับความคิดเห็นต่อการเข้ามาช่วยเหลือชุมชน ในการเป็นอาสาสมัครชุมชน หรือตัวแทนจัดกิจกรรม และการศึกษาลูก ที่ใช้เกณฑ์ในการวัดระดับแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- 1) ช่วง 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด
- 2) ช่วง 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก
- 3) ช่วง 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง
- 4) ช่วง 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย
- 5) ช่วง 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ตารางที่ 5.4 สะท้อนระดับการศึกษากับระดับความคิดเห็นต่อการเข้ามาช่วยเหลือชุมชน และระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาลูกจาก 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนูน ชุมชนเพชรคลองจั่น ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ ผู้หญิงที่ศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้น และผู้หญิงที่ศึกษามัธยมปลายขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นพบว่า ในภาพรวมผู้หญิงที่

ศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้นมีระดับความคิดเห็นต่อการเข้ามาช่วยเหลือชุมชน มากกว่าผู้หญิงที่ศึกษา มากกว่ามัธยมปลายขึ้นไป และผู้หญิงทั้ง 2 กลุ่มมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาลูกที่อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า

1) การทำงานนอกบ้านเท่านั้นจะช่วยลดความยากจน - ผู้หญิงที่มีการศึกษามากกว่ามัธยมปลายมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.57 (มากที่สุด) มากกว่าผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้นมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.00 (ปานกลาง)

2) การทำงานนอกบ้านดีกว่าทำกิจกรรมชุมชน - ผู้หญิงที่มีการศึกษามากกว่ามัธยมปลายขึ้นไปมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.76 (มาก) มากกว่าผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้นมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 2.55 (น้อย) เพราะผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้านที่อยู่ในชุมชน และมีโอกาสช่วยเหลือชุมชนโดยตลอด ดังนั้นแม่บ้านจึงเห็นความสำคัญของการทำกิจกรรมในชุมชนมากกว่าการทำงานนอกบ้าน

3) การเป็นอาสาสมัครให้ชุมชน หรือตัวแทนจัดกิจกรรม - ผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้นมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.58 (มาก) มากกว่าผู้หญิงที่ศึกษามากกว่ามัธยมปลายขึ้นไปมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 2.57 (น้อย) ที่มีการศึกษามากกว่ามัธยมปลายขึ้นไปมีโอกาสในการช่วยเหลือเป็นอาสาสมัครให้ชุมชน หรือตัวแทนจัดกิจกรรมลดลง

4) การติดตามพฤติกรรม และผลการเรียนลูก - ผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้นมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.13 (มาก) มากกว่าผู้หญิงที่ศึกษามากกว่ามัธยมปลายขึ้นไปมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.86 (มาก)

5) การศึกษาสำคัญต่อลูก ผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้นมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.13 (มาก) มากกว่าผู้หญิงที่ศึกษามากกว่ามัธยมปลายขึ้นไปมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.05 (มาก)

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (T-test) พบว่า (1) ผู้หญิงที่มีการศึกษามากกว่ามัธยมปลายมีระดับความคิดเห็นเรื่องการทำงานนอกบ้านเท่านั้นจะช่วยลดความยากจน มากกว่าผู้หญิงมีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อผู้หญิงได้รับการศึกษาดี จึงต้องการมีอาชีพ และมีรายได้ที่มั่นคง ทำให้คิดว่าการทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวนั้นสำคัญที่จะลดความยากจนลงได้ (2) ผู้หญิงมีการศึกษามากกว่ามัธยมปลายมีระดับความคิดเห็นในเรื่องการทำงานนอกบ้านสำคัญกว่าทำกิจกรรมในชุมชน มากกว่าผู้หญิงมีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อผู้หญิงมีการศึกษาดี เป็นที่คาดหวังจากสมาชิกในครอบครัวให้ออกไป

ทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้ จากอาชีพ และเวลาที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนจึงทำให้เห็นความสำคัญในการทำงานนอกบ้าน (3) ผู้หญิงมีการศึกษามากกว่ามัธยมปลายมีระดับความคิดเห็นในเรื่องการเป็นอาสาสมัครชุมชน หรือตัวแทนจัดกิจกรรมชุมชนน้อยกว่าผู้หญิงมีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อผู้หญิงมีการศึกษาดี มีงานทำที่ดี ให้ความสำคัญกับงานนอกบ้านมากกว่างานชุมชน จึงไม่รู้สภาพความไปของกิจกรรมในชุมชน ทำให้การเข้ามาเป็นอาสาสมัครให้ชุมชน หรือตัวแทนจัดกิจกรรมชุมชนลดลง แต่กลับกลายเป็นผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้น ที่เป็นแม่บ้านว่างงานเข้ามาช่วยเหลือเป็นอาสาสมัคร หรือตัวแทนจัดกิจกรรมชุมชน

จากทัศนคติที่มีต่อลูกของทั้ง 2 กลุ่มสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าผู้หญิงจะมีการศึกษาน้อย แต่มีทัศนคติที่ดีในการอบรมสั่งสอน ติดตามพฤติกรรมลูก และเห็นความสำคัญต่อการศึกษา ในระดับเท่าเทียมกับผู้หญิงที่มีการศึกษาสูง เพราะบทบาทความเป็นแม่ต้องการให้ลูกมีการศึกษาที่ดี เพื่อไม่ยากจนอีก การศึกษาที่ดีจะทำให้มีอาชีพ และรายได้ที่มั่นคง เป็นการลดความยากจนต่อไป

ดังนั้นสมมติฐานที่ว่า ระดับการศึกษาในระบบของผู้หญิงไม่มีผลต่อการเข้ามาช่วยเหลือชุมชนในการเป็นอาสาสมัครชุมชน หรือตัวแทนทำกิจกรรมชุมชน และไม่มีผลต่อทัศนคติต่อการศึกษาลูกนั้นเป็นความจริง เพราะผู้หญิงมีการศึกษามากกว่ามัธยมปลายเน้นความสำคัญในการทำงานนอกบ้าน เพื่อหาเงินเพื่อเลี้ยงชีพ และผ่อนชำระหนี้สิน ทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนลดลง อันที่จริงแล้วผู้หญิงกลุ่มนี้มีศักยภาพ เพราะความรู้ที่มาช่วยพัฒนาชุมชนให้เกิดการสร้างกิจกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในแง่การลดความยากจนอย่างต่อเนื่อง แต่กลับพบว่าผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมต้นเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน เพราะกลุ่มนี้คือกลุ่มแม่บ้านที่เห็นความสำคัญกับกิจกรรมชุมชน โดยการเข้ามาเป็นอาสาสมัคร หรือตัวแทนจัดกิจกรรมชุมชน

ในส่วนของทัศนคติที่มีต่อการศึกษาลูก และการติดตามพฤติกรรมนั้นพบว่า ผู้หญิงทั้ง 2 กลุ่มเห็นความสำคัญที่เหมือนกัน ถึงแม้ว่าผู้หญิงในกลุ่มที่มีการศึกษาน้อย แต่มีทัศนคติที่ดี และเป็นให้ความสำคัญของการศึกษาลูก โดยการอบรม ดูแลพฤติกรรม และผลการเรียนลูกสามารถเป็นตัวกำหนดให้ผู้หญิงได้มีบทบาทลดความยากจนที่เกิดขึ้นกับครอบครัวต่อไปในอนาคต ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ข้างต้นจึงไม่สอดคล้อง หรือขัดแย้งกับผลการศึกษาของ เพ็ญประภา ภัทรานุกรม (2549) ในเรื่องขององค์ประกอบที่สำคัญของผู้หญิงกับบทบาทในชุมชนมากจากระดับการศึกษาเป็นตัวชี้วัด ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 5.4 พบว่า การศึกษาไม่มีผลต่อการเข้ามาช่วยเหลือหรือบทบาทการจัดการในชุมชน เพราะไม่ว่าจะมีการศึกษาน้อยหรือมากก็สามารถมีบทบาทในการช่วยเหลือชุมชนได้เช่นกัน

5.2 ผลการวิเคราะห์การยอมรับของผู้ชายในบทบาทผู้หญิงกับการทำกิจกรรมชุมชน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยด้านมิติหญิงชาย (gender research) ดังนั้นทัศนคติ และการยอมรับของผู้ชายจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บทบาทผู้หญิงเกิดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้มากขึ้น โดยผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) ผลการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างผู้ชายในตัวอย่างกรณีศึกษา (2) ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์จากผู้นำชายในตัวอย่างกรณีศึกษา

5.2.1 ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกชายทั่วไปทั้ง 3 ชุมชนจำนวน 16 ราย (5% ของจำนวนผู้ชายในชุมชน) ในการยอมรับถ้าผู้หญิงมีโอกาสที่เข้ามาช่วยเหลือชุมชน โดยผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดในตารางที่ 5.5 ดังนี้

ตารางที่ 5.5

ระดับความคิดเห็นในการยอมรับถ้าผู้หญิงมีโอกาสที่เข้ามาช่วยเหลือชุมชน

ประเภทการทำงานของผู้หญิง	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ผู้หญิงเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนมากกว่าผู้ชาย	3.94	มาก	.998
2. ผู้หญิงแจ้งข่าวสาร และเจรจาไกล่เกลี่ยในชุมชนดีกว่าผู้ชาย	4.06	มาก	.929
3. ผู้หญิงสอดส่องดูแลเรื่องความปลอดภัย และขโมยดีกว่าผู้ชาย	3.38	ปานกลาง	1.025
4. ผู้หญิงมีสิทธิเป็นแกนนำทำกิจกรรมเท่ากับผู้ชาย	4.19	มาก	.834

ที่มา: ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง N = 16 (5% ของจำนวนผู้ชายในชุมชน)

ตารางที่ 5.5 แสดงถึงระดับความคิดเห็นของผู้ชายในการยอมรับการทำงานของผู้หญิงที่เข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน ที่ใช้เกณฑ์ในการวัดระดับแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1) ช่วง 4.21 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด
2) ช่วง 3.41 – 4.20	หมายถึง มาก
3) ช่วง 2.61 – 3.40	หมายถึง ปานกลาง
4) ช่วง 1.81 – 2.60	หมายถึง น้อย
5) ช่วง 1.00 – 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด

ตารางที่ 5.5 สะท้อนระดับความคิดเห็นของผู้ชายในการยอมรับการทำงานของผู้หญิงที่มาจากช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนจาก 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนูน และชุมชนเพชรคลองจั่น ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นพบว่า (1) ผู้ชายให้การยอมรับในเรื่องที่ผู้หญิงมีสิทธิเป็นแกนนำเท่ากับผู้ชาย โดยมีระดับความคิดเห็นมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.19 (มาก) (2) ผู้ชายให้การยอมรับในเรื่องที่ผู้หญิงมีหน้าที่แจ้งข่าวสาร และเจรจาไกล่เกลี่ยในชุมชนดีกว่าผู้ชาย โดยมีระดับความคิดเห็นรองลงมาที่ค่าเฉลี่ย 4.06 (มาก) (3) ผู้ชายให้การยอมรับในเรื่องที่ผู้หญิงเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนมากกว่าผู้ชายมากเป็นอันดับสาม โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.94 (มาก) (4) ผู้ชายให้การยอมรับในเรื่องที่ผู้หญิงสอดส่องดูแลเรื่องความปลอดภัย และขโมยได้ดีกว่าผู้ชายน้อยที่สุด โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.38 (ปานกลาง)

ดังนั้นผลการวิเคราะห์จึงสรุปว่า ผู้ชายให้การยอมรับถ้าผู้หญิงมีโอกาสที่เข้ามาช่วยเหลือชุมชน โดยผู้ชายให้การยอมรับในการทำงานของผู้หญิงที่จะมาช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนในด้านต่าง ๆ จึงสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงในยุคปัจจุบันมีสิทธิเท่าเทียมที่เข้ามาจัดการดูแลในชุมชนได้มากขึ้นกว่าอดีต เพราะผู้หญิงยุคปัจจุบันมีความกล้าคิด กล้าแสดงออกในการเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนที่เพิ่มขึ้น และนโยบายจากภาครัฐที่เข้ามาสนับสนุนผู้หญิงให้ได้รับสิทธิได้ด้านต่าง ๆ เท่าเทียมกับผู้ชายมากขึ้น ถึงแม้ว่าผู้ชายมีระดับความคิดเห็นในเรื่องของการดูแลเรื่องความปลอดภัย และขโมยน้อยที่สุด เพราะผู้ชายมีความคิดเห็นว่าการดูแลความปลอดภัย (ตำรวจบ้าน) ในชุมชนเป็นเรื่องที่ผู้ชายถนัดมากกว่าผู้หญิง ซึ่งผู้หญิงในชุมชนมีหน้าที่เพียงสอดส่องดูแลเพื่อป้องกันภัยภายในบ้านเรือน และคอยเป็นหูเป็นตาให้ชุมชนเท่านั้น แต่เรื่องการติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือการใช้กำลังจับกุมควรเป็นเรื่องที่ผู้ชายทำได้ถนัดกว่าผู้หญิง

5.2.2 ผลการวิเคราะห์จากการสำรวจและการสัมภาษณ์ผู้นำชาย

ผลการวิเคราะห์จากการสำรวจ และการสัมภาษณ์ผู้นำชายตัวอย่างกรณีศึกษา เช่น ประธานชุมชนคลองลำนูน รองประธานชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ และอดีตประธานประชุมชุมชน

เพชรคลองจั่น ในการยอมรับการทำงานของผู้หญิงพบว่า ผู้ชายให้การยอมรับผู้หญิงในการทำกิจกรรมในชุมชน เพราะบทบาทที่ถูกระบุโดยสังคม (gender roles) ในการทำกิจกรรมชุมชน และการยอมรับจากผู้ชาย คือปัจจัยภายนอกที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของผู้หญิงให้เกิดการพัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน เช่น การจัดการกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มแม่บ้าน งานเทศกาลและประเพณี ดูแลสิ่งแวดล้อม ดูแลสุขภาพ และป้องกันภัยพิบัติ จากลักษณะของผู้หญิง และการช่วยเหลือของผู้หญิงในกิจกรรมต่าง ๆ เกิดจากคุณสมบัติในตัวผู้หญิงที่มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้หญิงมีเวลาจัดการดูแลชุมชน และความรับผิดชอบของผู้หญิง - ผลการสำรวจข้อมูลจากภาคสนามในบทที่ 4 แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนได้มากกว่าผู้ชาย ทั้งในด้านต่าง ๆ เช่น

- การร่วมงานเทศกาล และประเพณี (บทที่ 4 ตารางที่ 4.5) พบว่า ผู้หญิงมีระดับความถี่ในการเข้าร่วมงานเทศกาล และประเพณี โดยมีระดับค่าเฉลี่ยรวม 4.51 (มากที่สุด) มากกว่าผู้ชายมีระดับความถี่ในการเข้าร่วมงานเทศกาล และประเพณี โดยรวมที่ค่าเฉลี่ย 3.19 (มาก)

- การรักษาสีสิ่งแวดล้อม (บทที่ 4 ตารางที่ 4.6) พบว่า ผู้หญิงมีระดับความถี่ในการเข้าร่วมทำความสะอาดชุมชน โดยมีระดับค่าเฉลี่ยรวม 3.51 (มาก) มากกว่าผู้ชายที่มีระดับความถี่ในการเข้าร่วมทำความสะอาดชุมชน โดยมีระดับค่าเฉลี่ยรวม 2.00 (ปานกลาง) แต่ในด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาคลอง และการถางหญ้าที่จะนัดรวมตัวทำกันนาน ๆ ครั้ง และผู้ชายมีโอกาสเข้าร่วมได้มากขึ้นเพราะงานดังกล่าวต้องใช้แรง และผู้ชายจะมีความถนัดมากกว่า

- การยอมรับของผู้ชายที่ลงความเห็นเห็นว่า ผู้หญิงมีการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้ชายที่โดยผู้ชายมีความคิดเห็นที่ระดับค่าเฉลี่ย 3.94 (มาก) แสดงให้เห็นว่าผู้ชายยอมรับถึงการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้หญิงที่มีมากกว่าผู้ชายในด้านต่าง ๆ เพราะผู้หญิงโดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านที่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนในช่วงที่พ่อบ้านต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ดังนั้นการจัดการบ้านเรือนและการดูแลชุมชนจึงยกหน้าที่ให้แม่บ้านจำเป็นต้องดูแลแทน ทำให้แม่บ้านรู้ถึงสภาพชุมชนดีที่สุด

- ความรับผิดชอบของผู้หญิง การมอบหมายงานให้แม่บ้านปฏิบัติงานแทนพบว่า ความรับผิดชอบของผู้หญิงส่งผลให้งานประสบความสำเร็จไปด้วยดี จากการสัมภาษณ์ประธานสหกรณ์ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่รู้สึกเห็นด้วยกับการทำงานของผู้หญิงที่มีความรับผิดชอบ จากคำกล่าวที่ว่า "...การจัดการดูแลของผู้หญิงที่รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย...ในช่วงที่ข้าพเจ้าต้องไปทำงานนอกบ้านผู้หญิงจะมีหน้าที่ดูแลจัดการแทน..." (เกียรติศักดิ์ มีสมพร, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2552) และอดีตประธานชุมชนเพชรคลองจั่นรู้สึกเห็นด้วยกับความรับผิดชอบต่องานของ

ผู้หญิงจากคำกล่าวที่ว่า “...ข้าพเจ้าเห็นว่าที่ผ่านมาผู้หญิงมีการทำงานที่ละเอียดรอบคอบ ผู้หญิงมีความอดทน และมีความรับผิดชอบต่องาน...” (สมชาย นิลสาคร, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2552) (รายละเอียดบทที่ 4 ข้อที่ 4.5.1) เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรับผิดชอบในการดูแลงานชุมชนที่ถูกมอบหมายจากประธานชุมชน

ผลการสำรวจสรุปว่า ผู้ชายให้การยอมรับในความรับผิดชอบการทำงานของผู้หญิง ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งกรรมการสหกรณ์ หรือกรรมการชุมชน เพราะผู้หญิง (แม่บ้าน) มีโอกาสเข้ามาบริหารจัดการชุมชนได้มากกว่าผู้ชาย นอกจากหน้าที่ดูแลบ้านเรือน การดูแลชุมชนจึงเป็นสิ่งใกล้ตัวสำหรับผู้หญิงในการช่วยเหลือหรือทำหน้าที่แทนผู้ชายในบางโอกาสเช่นกัน ที่ส่งผลดีต่อผู้หญิงให้มีโอกาสเพิ่มศักยภาพของตนเองเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยลดความยากจนในชุมชนได้

2) ความละเอียดอ่อน และความรอบคอบในด้านการจัดการของผู้หญิง - ผู้ชายให้การยอมรับถึงการทำงานของผู้หญิงจึงคัดเลือกให้ผู้หญิงเข้ามาดำรงตำแหน่งในด้านเลขานุการ ทรัพย์วิญญู ธุรการ และบัญชี เป็นต้น เพราะบทบาทผู้หญิงที่มีความละเอียดอ่อน และความรอบคอบ (gender roles) ที่สังคมได้กำหนด ทำให้ผู้หญิงมักถูกได้รับความไว้วางใจให้มีหน้าที่เก็บรวบรวมเงิน และสามารถเจรจาไกลเกลี่ย และเรียกรายเงินจากคนในชุมชนได้ดีจากการพูดจาของผู้หญิงที่มีความละเอียดอ่อนกว่าผู้ชาย

ดังนั้นความละเอียดอ่อน และรอบคอบที่มีในตัวผู้หญิงจึงมักจะได้รับ ความไว้วางใจ จากผู้ชายที่ตรงกับผลการสัมภาษณ์อดีตประธานชุมชนเพชรคลองจั่นกล่าวว่า “...ที่ผ่านมาผู้หญิงมีการทำงานที่ละเอียดรอบคอบ...ถึงแม้บางครั้งจะมีการส่งเงินไม่ตรงเวลา แต่โดยรวมถือว่าทำงานดีมาโดยตลอด...” (สมชาย นิลสาคร, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2552) และการสัมภาษณ์ประธานชุมชนคลองลำนุ่นเห็นด้วยที่ให้ผู้หญิงมีหน้าที่เก็บรวบรวมเงินกล่าวว่า “...ผู้หญิงในชุมชนคลองลำนุ่นมีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องเงินของชุมชน การที่คัดเลือกผู้หญิงเข้าทำหน้าที่นี้เพราะความละเอียดอ่อน และรอบคอบในเรื่องเงินมากกว่าผู้ชายและ ผู้หญิงจะได้รับความไว้วางใจ และเข้าถึงคนในชุมชนได้ดีกว่าเมื่อเกิดปัญหาในการผ่อนชำระค่าบ้าน...” (ภาณุเดช ทองแท้, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2552) และประธานสหกรณ์ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่กล่าวว่า “...การที่ชุมชนให้ผู้หญิงเข้าทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ และบัญชี เพราะผู้หญิง สามารถทำหน้าที่จัดทำบัญชีได้อย่างละเอียดรอบคอบ และมีการจดบันทึกได้ดี...” (เกียรติศักดิ์ มีสมพร, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2552) โดยผลการสัมภาษณ์ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า บทบาทที่สังคมได้ยอมรับในตัวผู้หญิง (gender roles) ถึงความละเอียดอ่อน และความรอบคอบในงานต่าง ๆ จึงส่งผลให้ผู้หญิงมักจะได้รับ ความไว้วางใจใน

ชุมชนในการเก็บรวบรวมเงิน และทำบัญชี รวมไปถึงความรับผิดชอบของผู้หญิงที่ทำให้เกิดการยอมรับจากผู้นำชายทั้ง 3 ชุมชน

3) ผู้หญิงมีความนุ่มนวลในด้านการพูดคุย และการสื่อสารได้ดีกว่าผู้ชาย - การที่ผู้หญิงตัวอย่างกรณีศึกษาถูกคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งประชาสัมพันธ์ของชุมชนเพราะอัตลักษณ์ผู้หญิง (female identities) ที่เป็นเพศที่มีความสุภาพอ่อนโยน ดังนั้นผู้หญิงจึงมีความนุ่มนวลในการพูดจาประนีประนอม และเจรจาไกล่เกลี่ยได้ดีกว่าผู้ชาย ที่เห็นได้จากเหตุการณ์ที่ถูกไล่อีก่อนการพัฒนาตัวอย่างกรณีศึกษาที่ผู้หญิงเป็นผู้เดินหน้าขบวน เพื่อทำการเจรจาต่อรองกับหน่วยงาน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2546) และบทบาทผู้หญิงเป็นคนชอบพูด และเจรจา ที่ตรงกับผลการสัมภาษณ์ประธานชุมชนคลองลำนูนกล่าวว่า "...ผู้หญิงมีหน้าที่แจ้งข่าวสารในชุมชนได้ดี เพราะผู้หญิงมีความเชื่อมโยงกับผู้อาศัย...ผู้หญิงจะรู้จักเกือบทุกคน และรู้ถึงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนได้ดี ทำให้ผู้หญิงมีหน้าที่แจ้งข่าวสารในชุมชน" (ภานุเดช ทองแท้, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2552) และผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 5.5 พบว่า ผู้ชายยอมรับถึงบทบาทผู้หญิงมีหน้าที่เจรจาไกล่เกลี่ย และแจ้งข่าวสารได้ดีกว่าผู้ชาย โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 4.06 (มาก) จากข้อมูลการสัมภาษณ์และแบบสอบถามได้สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับของผู้ชายในบทบาทผู้หญิงที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนได้ดี เข้ากับคนในชุมชนได้ง่าย เพราะการสื่อสาร และพูดคุยที่ดีกว่าผู้ชาย

ดังนั้นเมื่อมีการจัดงานเทศกาล และประเพณี การทำความสะอาด การเตรียมสถานที่เพื่อต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียน พบว่าผู้นำชายจะมอบหมายให้ผู้หญิง (แม่บ้าน) เป็นคนจัดการ เพราะผู้หญิงจะรู้บทบาทในการต้อนรับที่ดี เช่น การจัดเตรียมอาหาร จัดสถานที่ การอำนวยความสะดวก การจัดวัสดุอุปกรณ์ แจ้งข่าวสารในชุมชน และการเรียกรายเงินบริจาคจากคนในชุมชน และผู้ชายมีหน้าที่เมื่อผู้หญิงไ้ววานให้มาช่วยเหลือในเรื่องของการออกแรง และการติดต่อภายนอกชุมชน (รายละเอียดในบทที่ 4 ข้อที่ 4.7)

4) ผู้หญิงมีการสร้างความผูกพัน และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในชุมชน - ผู้หญิงพูดคุยสื่อสารกับคนในชุมชนเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความผูกพัน และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในชุมชนที่ทำให้ผู้หญิงสามารถเข้าใจถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ทำให้ผู้หญิงมีการเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่ตรงกับจากการวิจัยของโนโกรา (Nogueira, 2008) ในเรื่องทุนทางสังคมเกิดจากการสร้างกลุ่ม จึงทำให้เกิดความผูกพัน และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างคนในชุมชน ที่ตรงกับผลการวิจัยพบว่า กลุ่มแม่บ้านมีเวลาให้กับชุมชนมากที่สุดและคอยช่วยเหลือชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น จัดงานเทศกาล และประเพณี ทำความสะอาดชุมชน ฝึกอาชีพ และสร้างอาชีพเสริม เป็นต้น จึงทำให้ผู้หญิงมีการสร้างความผูกพัน และความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน และการสร้าง

ความผูกพันนั้นเป็นที่ยอมรับจากผู้ชายในชุมชน โดยผลจากตารางที่ 5.5 ที่ผู้ชายออกมายอมรับว่า ผู้หญิงมีการเข้าร่วมกิจกรรมได้มากกว่าผู้ชาย โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.94 (มาก)

นอกจากนี้ผลการสัมภาษณ์ผู้นำชาย เช่น ประธานสหกรณ์ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่รู้สึกเห็นด้วยที่ผู้หญิงมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน โดยกล่าวว่า "...ทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม เช่น งานเทศกาล และทำความสะดวกชุมชน จะเห็นว่าแม่บ้าน กับเยาวชนเข้ามาช่วยเหลือเยอะกว่าผู้ชาย จึงเห็นว่าความร่วมมือของกลุ่มแม่บ้าน และเยาวชนที่ดี..." (เกียรติศักดิ์ มีสมพร, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2552) อดีตประธานชุมชนคลองลำนูนกล่าวว่า "...ทุกเดือนจะมีการพัฒนาคลองที่พวกแม่บ้านจะเข้ามาช่วยพัฒนาคลองร่วมกับข้าพเจ้า และหลังจากลอกคลอง กลุ่มผู้หญิงเตรียมอาหารเพื่อมารับประทานร่วมกัน ถือเป็นารสร้างความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน..." (สมชาย นิลสาคร, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2552) และผลจากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงโดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งตรงกับผลของความรู้สึกผูกพันกันในชุมชนของผู้หญิงจากตารางที่ 5.1 พบว่า (1) ผู้หญิงมีความรู้สึกที่ชุมชนมีการช่วยเหลือ และไว้วางใจต่อกัน โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.91 (มาก) (2) กลุ่มแม่บ้านคิดว่าการทำกิจกรรมในชุมชนทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยมีระดับความคิดเห็นที่ค่าเฉลี่ย 3.91 (มาก)

5.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทผู้หญิงในตัวอย่างกรณีศึกษา ในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน

จากผลการศึกษาของของโนโกรา (Nogueira, 2008) พบว่า องค์ประกอบในการสร้างทุนทางสังคมเกิดจาก การสร้างความผูกพัน การสร้างกลุ่ม และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทผู้หญิงในแต่ละชุมชน ได้แก่ ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนูน และชุมชนเพชรคลองจั่น ผู้วิจัยได้นำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้หญิงในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจนในเรื่อง (1) การสร้างความผูกพัน (2) ความต้องการช่วยเหลือกิจกรรม (นำไปสู่การสร้างกลุ่ม) (3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี) มาเป็นตัวแปรสำคัญที่ใช้เปรียบเทียบบทบาทผู้หญิงในแต่ละชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.3.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวอย่างกรณีศึกษาในเรื่องของการสร้างความผูกพันใน
ครัวเรือน และชุมชน

ตารางที่ 5.6

ระดับความคิดเห็นของผู้หญิงที่มีต่อลูก (ความผูกพันในครัวเรือน) และความผูกพันในชุมชนใน
 ตัวอย่างกรณีศึกษา

ระดับความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ	เจริญชัยนิมิตใหม่		คลองลำนูน		เพชรคลองจั่น	
	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
ทัศนคติต่อลูก (ผูกพันในครัวเรือน)						
1. การเลี้ยงลูกด้วยตัวเองดีกว่าฝาก คนอื่นเลี้ยง	4.17	มาก	3.94	มาก	4.00	มาก
2. การติดตามพฤติกรรม และผล การเรียนลูก	4.54	มากที่สุด	3.94	มาก	3.50	มาก
3. การศึกษาสำคัญต่อชีวิตลูกใน อนาคต	4.17	มาก	4.17	มาก	3.96	มาก
4. การส่งเสียลูกให้จบการศึกษาใน ระดับสูง	4.13	มาก	4.11	มาก	3.23	ปานกลาง
ความผูกพันในชุมชน						
5. ความรู้สึกที่ชุมชนมีการ ช่วยเหลือกิจกรรม และมีผู้นำดี	4.08	มาก	3.11	ปานกลาง	4.04	มาก
6. ความภูมิใจที่ชุมชนพัฒนาด้วย ตัวเอง	4.83	มากที่สุด	4.61	มากที่สุด	4.69	มากที่สุด
7. การทำกิจกรรมในชุมชนทำให้ เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน	4.00	มาก	3.72	มาก	3.54	มาก
8. ความรู้สึกที่ชุมชนมีการช่วยเหลือ และไว้ใจต่อกัน	3.96	มาก	4.39	มากที่สุด	3.54	มาก
9. ความรู้สึกที่ชุมชนปลอดภัย เพราะช่วยกันดูแล	3.92	มาก	4.17	มาก	3.69	มาก
รวม	4.20	มาก	4.0	มาก	3.8	มาก

ที่มา: ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง N = 68 (20% ของผู้หญิงตัวอย่างกรณีศึกษา)

จากตารางที่ 5.6 แสดงถึงระดับความคิดเห็นของผู้หญิงที่มีต่อลูก (ความผูกพันในครัวเรือน) และความผูกพันในชุมชนในตัวอย่างกรณีศึกษา ได้แก่ ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนูน และชุมชนเพชรคลองจั่นที่ใช้เกณฑ์ในการวัดระดับแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1) ช่วง 4.21 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด
2) ช่วง 3.41 – 4.20	หมายถึง มาก
3) ช่วง 2.61 – 3.40	หมายถึง ปานกลาง
4) ช่วง 1.81 – 2.60	หมายถึง น้อย
5) ช่วง 1.00 – 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด

ตารางที่ 5.6 สะท้อนระดับความคิดเห็นของผู้หญิงที่มีต่อลูก (ความผูกพันในครัวเรือน) และความผูกพันในชุมชนที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชน ได้แก่ ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนูน ชุมชนเพชรคลองจั่นพบว่า ผู้หญิงในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่มีระดับความคิดเห็นในเรื่องการสร้าง ความผูกพันมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน โดยมีระดับความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ รวมกันที่ค่าเฉลี่ย 4.20 (มาก) จึงแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่มีทัศนคติที่ดีต่อการอบรมเลี้ยงดูลูก และการให้ความสำคัญต่อการศึกษาลูก รวมทั้งการสร้าง ความผูกพันในชุมชนที่เกิดจากความภาคภูมิใจที่ชุมชนได้รับการพัฒนา ความไว้วางใจจากการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ของคนในชุมชน ความไว้วางใจต่อผู้นำ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งการสร้าง ความผูกพันดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของโนโถวรา (Nogueira, 2008) ในเรื่องขององค์ประกอบในการสร้างทุนทางสังคมเกิดจากการสร้างความผูกพัน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน ซึ่งเห็นได้ว่าผู้หญิงในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่มีระดับความคิดเห็นในเรื่องการสร้าง ความผูกพันในครัวเรือน และชุมชนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เพราะสาเหตุจากสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ในด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่มีมาตรฐานดีกว่า จากการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชนทั้งหญิงชาย มีผู้นำที่เข้มแข็ง และมีการบริหารจัดการชุมชนในทุก ๆ ด้านเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน (ดูรายละเอียดในบทที่ 4 ตารางที่ 4.1 และ 4.3) จึงทำให้ผู้หญิงมีการสร้างความผูกพันทั้งในครัวเรือน และชุมชนที่มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน

5.3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบในตัวอย่างกรณีศึกษาในเรื่องของการช่วยเหลือกิจกรรม
(นำไปสู่การสร้างกลุ่ม)

ตารางที่ 5.7

ระดับความคิดเห็นของผู้หญิงในการช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนในตัวอย่างกรณีศึกษา

ระดับความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ	เจริญชัยนิมิตใหม่		คลองลำนุ่น		เพชรคลองจั่น	
	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
1. ทำงานนอกบ้านดีกว่าทำกิจกรรมในชุมชน	3.25	ปานกลาง	2.56	น้อย	3.62	มาก
2. การเป็นอาสาสมัครให้กับชุมชนหรือตัวแทนจัดกิจกรรม	3.04	ปานกลาง	3.11	ปานกลาง	2.96	ปานกลาง
3. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกรูปแบบ	4.71	มากที่สุด	4.33	มากที่สุด	4.73	มากที่สุด
4. การนำความรู้ในการศึกษาดูงานมาปรับปรุงในชุมชน	4.38	มากที่สุด	3.72	มาก	3.42	มาก
5. การมีอาชีพเสริมโดยทำงานอยู่ที่บ้าน	3.63	มาก	4.44	มากที่สุด	3.35	ปานกลาง
6. ความต้องการให้มีการรวมกลุ่มแม่บ้าน	3.92	มาก	4.11	มาก	4.27	มากที่สุด
7. ความต้องการช่วยเหลือกิจกรรมแต่ต้องทำงาน	3.08	ปานกลาง	3.61	มาก	3.81	มาก
8. ถ้าไม่มีเวลาช่วยจัดงานจะบริจาคเงิน หรือให้สิ่งของ	4.29	มากที่สุด	3.61	มาก	3.88	มาก
รวม	3.78	มาก	3.68	มาก	3.75	มาก

ที่มา: ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง N = 68 (20% ของผู้หญิงตัวอย่างกรณีศึกษา)

จากตารางที่ 5.7 แสดงถึงระดับความคิดเห็นในการช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชนในตัวอย่างกรณีศึกษา ได้แก่ ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนุ่น และชุมชนเพชรคลองจั่นที่ใช้เกณฑ์ในการวัดระดับแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1) ช่วง 4.21 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด
2) ช่วง 3.41 – 4.20	หมายถึง มาก
3) ช่วง 2.61 – 3.40	หมายถึง ปานกลาง
4) ช่วง 1.81 – 2.60	หมายถึง น้อย
5) ช่วง 1.00 – 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด

ตารางที่ 5.7 สะท้อนระดับความคิดเห็นในการช่วยเหลือกิจกรรมของผู้หญิงในแต่ละชุมชน ได้แก่ ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนุ่น ชุมชนเพชรคลองจั่นพบว่า ผู้หญิงในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่มีระดับความคิดเห็นในการช่วยเหลือกิจกรรมมากที่สุด เมื่อเทียบกับอีก 2 ชุมชน โดยมีระดับความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ รวมกันที่ค่าเฉลี่ย 3.78 (มาก) แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ต้องการในการช่วยเหลือกิจกรรมมากที่สุด ที่เกิดจากความผูกพันที่เกิดขึ้นระหว่างคนในชุมชน ดังนั้นเมื่อคนได้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความไว้วางใจต่อกันส่งผลให้ผู้หญิงเกิดความต้องการช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชน เพื่อนำไปสู่การสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจนได้ โดยเกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในชุมชน เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน งานประเพณี และเทศกาล รักษาสิ่งแวดล้อม ดูแลสุขภาพ และป้องกันภัยพิบัติ กิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของอามาตยา เช่น (Amartya Sen) เรื่องการลดความยากจนที่เน้นในเชิงคุณภาพชีวิตคนมากกว่าเชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งการเข้าถึงความสามารถในการทำกิจกรรม สิ่งที่ได้ร่วมกันทำในสังคมนำไปสู่การสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน จากการเปรียบเทียบในแต่ละชุมชนพบว่า ผู้หญิงชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่มีความต้องการช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชนมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน เกิดจากสาเหตุ 2 ประการ เช่น (1) ผู้หญิงในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่มีระดับความคิดเห็นในการสร้างความผูกพันในครัวเรือน และชุมชนมากที่สุด จึงส่งผลให้ผู้หญิงเกิดความต้องการช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน (รายละเอียดในบทที่ 5 ตารางที่ 5.6) (2) การประกอบอาชีพของผู้หญิงในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ที่มีอัตราส่วนแม่บ้านในชุมชนมากที่สุด (ดูรายละเอียดในบทที่ 4 ตารางที่ 4.9) ซึ่งบทสรุปในสมมติฐานในข้อที่ 5.1 พิสูจน์ให้เห็นว่า แม่บ้านคือกลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนมากที่สุด และมีบทบาทในการช่วยเหลือกิจกรรมมากกว่าผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้าน จึงเป็นสาเหตุให้ระดับความคิดเห็นเรื่องการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนของผู้หญิงในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่มีมากที่สุด นอกจากนี้พบว่า การรวมกลุ่มแม่บ้านในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่นั้นประสบความสำเร็จดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน เพราะมีผู้นำกลุ่มแม่บ้านที่เข้มแข็ง และคอยให้ความช่วยเหลือกลุ่มแม่บ้านมาโดยตลอด (ดูรายละเอียดในบทที่ 4 ข้อที่ 4.6)

5.3.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบในแต่ละกรณีศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม (นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี)

ตารางที่ 5.8

ระดับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้หญิงในแต่ละตัวอย่างกรณีศึกษา

กิจกรรมในด้านต่าง ๆ	เจริญชัยนิมิตใหม่		คลองลำนูน		เพชรคลองจั่น	
	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
1. การประชุม	3.25	ปานกลาง	3.67	มาก	3.42	มาก
2. การศึกษาดูงาน	2.50	น้อย	2.33	น้อย	3.00	ปานกลาง
3. งานเทศกาล และประเพณี	4.29	มากที่สุด	3.89	มาก	4.19	มาก
4. งานกีฬาเยาวชน	3.58	มาก	1.89	น้อย	4.12	มาก
5. การต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียนชุมชน	3.67	มาก	3.22	ปานกลาง	3.77	มาก
6. การทำความสะอาดชุมชน	3.46	มาก	3.44	มาก	3.62	มาก
7. การทำความสะอาดคลอง	2.42	น้อย	2.67	ปานกลาง	3.88	มาก
8. การร่วมกันแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อม	4.58	มากที่สุด	2.61	ปานกลาง	2.46	น้อย
รวม	3.46	มาก	2.96	ปานกลาง	3.56	มาก

ที่มา: ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง N = 68 (20% ของผู้หญิงตัวอย่างกรณีศึกษา)

จากตารางที่ 5.8 แสดงถึงระดับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้หญิงในตัวอย่างกรณีศึกษา ได้แก่ ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนูน และชุมชนเพชรคลองจั่นที่ใช้เกณฑ์ในการวัดระดับแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- 1) ช่วง 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด
- 2) ช่วง 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก
- 3) ช่วง 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง
- 4) ช่วง 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย
- 5) ช่วง 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ตารางที่ 5.8 สะท้อนระดับความถี่ในการช่วยเหลือกิจกรรมของผู้หญิงในแต่ละชุมชน ได้แก่ ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนูน ชุมชนเพชรคลองจั่นพบว่า ผู้หญิงในชุมชนเพชรคลองจั่นมีการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน โดยมีระดับความถี่ใน

การเข้าร่วมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ รวมกันที่ค่าเฉลี่ย 3.56 (มาก) แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงในชุมชนเพชรคลองจั่นมีโอกาส และเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนได้มากกว่าผู้หญิงอีก 2 ชุมชน ที่เกิดจากสาเหตุ 2 ประการ เช่น (1) ผู้หญิงในชุมชนเพชรคลองจั่นไม่มีภาระหนี้สินในเรื่องที่อยู่อาศัย เมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน ดังนั้นสภาพทางเศรษฐกิจภายหลังจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยพบว่า ผู้หญิงมีอัตราส่วนในเรื่องภาระหนี้สินน้อยที่สุด จึงทำให้ผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเดินทางไปหางานทำ จึงมีโอกาส และมีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าอีก 2 ชุมชน (รายละเอียดในบทที่ 4 ตารางที่ 4.3) อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าชุมชนเพชรคลองจั่นไม่มีภาระหนี้สินในเรื่องที่อยู่อาศัย แต่ข้อเสียของคนในชุมชนคือ ขาดความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัยในระยะยาว (2) ชุมชนเพชรคลองจั่นมีประธานชุมชนเป็นผู้หญิง ดังนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ผู้หญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการเข้าถึงบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมพบว่า ชุมชนมีพันธสัญญาที่ต้องดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การทำความสะอาด และการพัฒนาคลองเพื่อสภาพแวดล้อมที่ดี และไม่สร้างความสะดวกให้กับชุมชนบริเวณใกล้เคียง เพื่อเป็นการต่อรองในการได้อาศัยในชุมชนแห่งนี้ต่อไป ดังนั้นผู้หญิงจึงมีบทบาทที่สำคัญในการทำความสะอาด และพัฒนาคลองที่มีระดับการเข้าร่วมในเกณฑ์ที่มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน เพราะการรักษาสิ่งแวดล้อมต้องมีการกระทำมากกว่าอีก 2 ชุมชน และผู้หญิงโดยเฉพาะแม่บ้านคือ กลุ่มที่ต้องรับผิดชอบในเรื่องนี้ เพราะโอกาส และเวลาที่มีมากกว่าผู้ชาย จึงทำให้บทบาทให้การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้หญิงในชุมชนเพชรคลองจั่นมีระดับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่มากกว่าอีก 2 ชุมชน

ดังนั้นจึงสรุปผลการวิเคราะห์ในเรื่องการสร้างความผูกพัน ความต้องการช่วยเหลือกิจกรรม และการเข้าร่วมกิจกรรมจากการเปรียบเทียบในแต่ละชุมชนพบว่า (1) ผู้หญิงในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่มีการสร้างความผูกพัน และความต้องการช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชนมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน ถึงแม้ว่าผู้หญิงในชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนมากเป็นอันดับ 2 เนื่องจากภาระหนี้สินในเรื่องที่อยู่อาศัยทำให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำให้การทำกิจกรรมในชุมชนลดลง แต่ผู้หญิงในชุมชนยังมีการช่วยเหลือกิจกรรมโดยการบริจาคเงิน และวัสดุสิ่งของตามความเหมาะสมที่มากกว่าอีก 2 ชุมชน (2) ผู้หญิงในชุมชนเพชรคลองจั่นมีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน เพราะโอกาส และเวลาของผู้หญิงในชุมชนที่ยังไม่มีภาระหนี้สินในเรื่องที่อยู่อาศัย และมีความเพียงพอในเรื่องของรายได้กับรายจ่ายมากกว่าอีก 2 ชุมชนจึงทำให้ผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเดินทางไปหางานทำเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน แต่ชุมชนต้องช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดี

อย่างต่อเนือง ดังนั้นผู้หญิงในชุมชนเพชรคลองจั่นจึงได้แสดงบทบาทที่ชัดเจนในการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การทำความสะอาด และการพัฒนาคลอง ที่พบว่ามีจำนวนผู้หญิงเข้าร่วมมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 ชุมชน จึงทำให้ผู้หญิงมีการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

ดังนั้นในแต่ละชุมชนควรมีการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นโดยเริ่มจากการสร้างเครือข่ายสตรี ทั้งผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้าน และแม่บ้านให้มีการแบ่งสรรบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนที่เหมาะสม เช่น ผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านควรวางเวลาเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมในยามว่าง เพราะมีการศึกษาดี ที่คอยถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านให้มีความรู้ และทักษะเพิ่มมากขึ้นในการกล้าคิดกล้าแสดงออกมากขึ้น โดยการช่วยเหลือกิจกรรมนั้นควรมีการเกื้อหนุนกัน เช่น ผู้หญิงนอกบ้านให้ความรู้อย่างสมัยใหม่ ผู้หญิงแม่บ้านให้ความรู้นอกระบบทางการ เป็นต้น นอกจากนี้การส่งเสริมบทบาทผู้หญิงควรเริ่มตั้งแต่การปรับเปลี่ยนเจตคติในบทบาท และความรับผิดชอบจากในครัวเรือนเป็นอันดับแรก โดยเน้นการสนับสนุนให้ผู้หญิง หรือภรรยาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น เพื่อนำไปสู่บทบาทที่สำคัญต่อการช่วยเหลือกิจกรรมในระดับชุมชน อันเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้บทบาทผู้หญิงมากขึ้น เพื่อนำไปสู่สร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน

5.4 ผลการวิเคราะห์ลักษณะผู้หญิงต่อบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชน

การผลักดันบทบาทผู้หญิงให้มีพลังในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนที่ช่วยลดความยากจน ปัจจัยสำคัญที่สุดคือ ลักษณะผู้หญิง ที่กำหนดโดยเงื่อนไขในตัวผู้หญิง และเงื่อนไขทางสังคมอื่น ๆ เพราะถ้าผู้หญิงมีอิสระในการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการเป็นผู้นำรวมกลุ่มทำกิจกรรม ทำให้บทบาทผู้หญิงมีความเด่นชัดขึ้นในการช่วยเหลือกิจกรรมในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน เพราะผู้หญิงสามารถเข้าถึงปัญหาของความยากจนในชุมชน จากบทบาทของแม่ที่ต้องดูแลลูก และสมาชิกในครัวเรือนทำให้ผู้หญิงรู้สภาพปัญหาในครัวเรือน และชุมชนได้เป็นอย่างดี จึงสอดคล้องกับการศึกษาของเนตรดาว แพทย์กุล (2544) เรื่อง “บทบาทของผู้หญิงชาวบ้านในการพัฒนา” อธิบายถึงอำนาจในการตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญที่ผลักดันให้ผู้หญิงได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ เช่น การพัฒนาชุมชน และการมีอิสระในการตัดสินใจรวมกลุ่มทำกิจกรรม ดังนั้นการที่กลุ่มผู้หญิงจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ชัดเจน เกิดจากตัวผู้หญิงเองที่กำหนดโดยเงื่อนไขตัวผู้หญิง และเงื่อนไขทางสังคม เช่น การยอมรับจากสามี (พ่อบ้าน) และผู้นำ

ชาย รวมไปถึงภาวะทางครอบครัว ดังสรุปในภาพที่ 5.5 ที่แบ่งลักษณะผู้หญิงกับฐานอำนาจที่มีต่อการทำกิจกรรมชุมชนออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

ภาพที่ 5.5

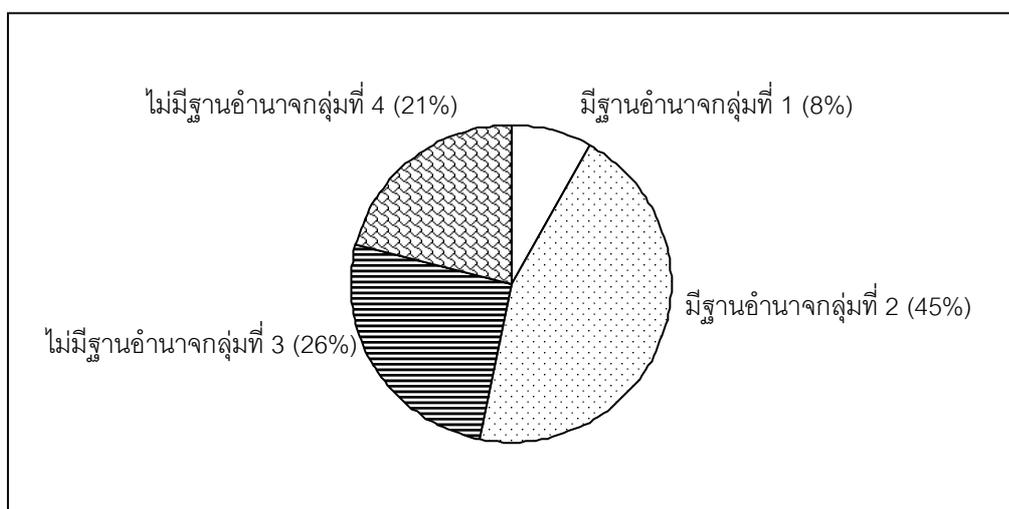
ลักษณะผู้หญิงกับฐานอำนาจที่มีต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชน

<p>1 ผู้หญิงที่มีฐานอำนาจสูง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นแกนนำชุมชน หรืออาสาสมัคร - มีประสบการณ์พัฒนาชุมชน - เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน - ไม่มีภาระในครอบครัว - มีอำนาจในการตัดสินใจ - ถูกยอมรับจากผู้นำ 	<p>2 ผู้หญิงที่มีฐานอำนาจสูง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาสูง และมีทักษะอาชีพ - มีความสามารถในการหารายได้ - เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน - มีภาระครอบครัว - มีอำนาจในการตัดสินใจ - ไม่มีการแสดงออกเท่าที่ควร
<p>3 ผู้หญิงที่ไม่มีฐานอำนาจสูง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาน้อย และไม่มีทักษะอาชีพ - แม่บ้าน และไม่มีรายได้ - ไม่มีภาระมาก (ลูก และการหาเงิน) - ไม่เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน - ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ - ไม่ได้ถูกยอมรับจากผู้นำ 	<p>4 ผู้หญิงที่ไม่มีฐานอำนาจสูง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาน้อย และไม่มีทักษะอาชีพ - แม่บ้าน หรืออาชีพรับจ้างที่ไม่แน่นอน - ไม่มีรายได้ หรือรายได้น้อย - มีภาระมาก (ลูก และการหาเงิน) - ไม่เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน - ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ

ภาพที่ 5.5 อ้างอิงผลการศึกษาเนตรดาว แพทย์กุล (2544) พบว่าผู้หญิงถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ (1) ผู้หญิงฐานอำนาจสูง คือผู้ที่มีศักยภาพ และเป็นที่ยอมรับในการเข้ามามีอำนาจตัดสินใจในกิจกรรมชุมชน (2) ผู้หญิงที่ไม่มีฐานอำนาจ คือผู้ที่ไม่มีความรู้ และไม่เป็นที่ยอมรับในการเข้ามามีอำนาจตัดสินใจในกิจกรรมชุมชน เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลสำรวจของลักษณะผู้หญิงในตัวอย่างกรณีศึกษาทั้ง 3 ชุมชนพบว่า มีความสอดคล้องกัน โดยสามารถแบ่งลักษณะผู้หญิงเป็นประเภทต่าง ๆ ที่มีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 5.6

ลักษณะผู้หญิงกับฐานอำนาจของผู้หญิงในตัวอย่างกรณีศึกษา

ที่มา: กลุ่มตัวอย่างผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนที่ตอบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ N= 74 (22% ของผู้หญิงในชุมชน)

ภาพที่ 5.6 คือ ผลการวิเคราะห์ลักษณะผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนที่ถูกแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม โดยมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องถึงการแบ่งกลุ่ม เช่น (1) ตำแหน่งในชุมชน (2) การศึกษา (3) อาชีพ (4) ภาระในครอบครัว (ลูก และรายได้ในครัวเรือน) (5) การแสดงออกในชุมชน (อาสาสมัคร หรือตัวแทนจัดกิจกรรม) (6) การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน (7) อำนาจในการตัดสินใจ ที่เกี่ยวข้องกับฐานอำนาจ หรือศักยภาพที่เข้ามามีบทบาทในการทำกิจกรรมชุมชน ในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้หญิงที่มีฐานอำนาจ (กลุ่มที่ 1) - ผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้มีคิดเป็นร้อยละ 8 โดยเป็นผู้หญิงที่ได้รับคัดเลือกให้ทำหน้าที่รับผิดชอบในชุมชน เช่น ตำแหน่งกรรมการชุมชน กรรมการสหกรณ์ หัวหน้ากลุ่มแม่บ้าน และเป็นพี่ปรึกษาอาวุโสให้ชุมชน ที่มีลักษณะต่าง ๆ เช่น (1) ผู้อาวุโสอาศัยที่ช่วยเหลือชุมชนตั้งแต่รุ่นบุกเบิก (2) ผู้หญิงเข้ามาถูกคัดเลือกจากคนในชุมชน และมีผลงานช่วยเหลือชุมชนดี (3) ผู้หญิงที่เป็นภรรยา หรือญาติสนิทกับผู้นำชุมชน ผู้หญิงกลุ่มนี้เป็นแรงขับเคลื่อนในการรวมกลุ่มทำกิจกรรม และเป็นที่ยอมรับจากผู้ชาย จึงเป็นผู้มีฐานอำนาจสูง ถึงแม้ว่าผู้หญิงกลุ่มนี้บางคนจะมีการศึกษาน้อย แต่ประสบการณ์การทำงานในชุมชนมีสูง เพราะทำงานเพื่อชุมชนมาโดยตลอด และเสียสละเพื่อมาเป็นอาสาสมัครให้ชุมชน เพราะมีภาระ

น้อย (ลูกหาเลี้ยงครอบครัว หรือสามีหาเลี้ยงฝ่ายเดียว) อย่างไรก็ตามผู้หญิงกลุ่มนี้ต้องการผู้หญิงรุ่นถัดไปขึ้นมาเป็นอาสาสมัครมาพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2) ผู้หญิงที่มีฐานอำนาจ (กลุ่มที่ 2) - ผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนคิดเป็นร้อยละ 45 จัดอยู่ในกลุ่มนี้จากลักษณะต่าง ๆ เช่น (1) มีระดับการศึกษามากกว่ามัธยมปลาย (2) ทำงานนอกบ้าน (3) มีงานประจำ และมีรายได้มั่นคง ผู้หญิงกลุ่มนี้มีศักยภาพในด้านการรับรู้ข่าวสารในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้หญิง เพราะการศึกษาจะช่วยให้มีความคิดริเริ่มในการพัฒนาชุมชน เช่น การรวมกลุ่มแม่บ้านเพื่อสร้างอาชีพ การฝึกอาชีพให้แม่บ้าน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน โดยผู้หญิงกลุ่มนี้มีช่องทางในการประสานงานกับหน่วยงานรัฐที่สามารถสนับสนุนกิจกรรมที่ทำประโยชน์ต่อผู้หญิง แต่ผลสำรวจทั้ง 3 ชุมชนกลับพบว่า ผู้หญิงกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการทำงานนอกบ้านมากกว่าทำกิจกรรมชุมชน (รายละเอียดบทที่ 5 ตารางที่ 5.3) จากมุมมองการลดความยากจนของกลุ่มผู้หญิงทำงานนอกบ้านที่เน้นการหารายได้ (ด้านเศรษฐกิจ) ในครอบครัวเท่านั้น ไม่เน้นการเป็นอาสาสมัคร หรือตัวแทนจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน โดยมีปัจจัยภายนอกเข้ามาแทรกซ้อน เช่น ภาระหนี้สินจากการผ่อนบ้าน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และการถูกคาดหวังจากพ่อแม่ให้ทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว จึงไม่มีการแสดงออกที่จะช่วยเหลือชุมชนเท่าที่ควร (รายละเอียดบทที่ 5 ตารางที่ 5.3)

3) ผู้หญิงที่ไม่มีฐานอำนาจ (กลุ่มที่ 3) - ผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนมีประมาณร้อยละ 26 จัดอยู่ในกลุ่มนี้จากลักษณะต่าง ๆ เช่น (1) แม่บ้าน; อยู่บ้าน และไม่ทำงานนอกบ้าน (2) มีระดับการศึกษาน้อย (3) ไม่มีรายได้เป็นของตนเอง ต้องพึ่งพิงรายได้สามี หรือลูก ผู้หญิงกลุ่มนี้ให้ความสำคัญร่วมมือในการทำกิจกรรมชุมชนเป็นอย่างดี แต่เป็นในลักษณะผู้ตาม เช่น การทำความสะอาด การร่วมงานประเพณี และการประชุม เป็นต้น (รายละเอียดบทที่ 5 ตารางที่ 5.2) สะท้อนให้เห็นถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ว่าแม่บ้านเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด ทำให้แม่บ้านมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชน อย่างไรก็ตามผู้หญิงกลุ่มนี้จะเป็นผู้สนับสนุนเบื้องหลัง เพราะไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือไม่มีอิสระในการคิดริเริ่มจัดกิจกรรมใหม่ ๆ ด้วยตัวเอง ผู้หญิงกลุ่มนี้จึงเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะผู้ตาม เพราะมีเวลาอยู่ในชุมชน และมีความตระหนักต่อการร่วมกิจกรรมชุมชน จึงเป็นแรงสำคัญในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน

4) ผู้หญิงที่ไม่มีฐานอำนาจ (กลุ่มที่ 4) - ผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนมีประมาณร้อยละ 21 จัดอยู่ในกลุ่มนี้จากลักษณะต่าง ๆ เช่น (1) แม่บ้าน และมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย มีอาชีพเสริม (2) มีการศึกษาน้อย (3) ไม่มีความมั่นคงทางรายได้ (4) มีภาระทางครอบครัว เช่น เลี้ยงลูกอ่อน และต้องหาเลี้ยงครอบครัวเพราะฐานะยากจน และภาระทางครอบครัวจึงทำให้ผู้หญิงกลุ่มนี้เข้าร่วม

กิจกรรมตามโอกาสที่ว่าง ผู้หญิงกลุ่มนี้จะมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มแม่บ้าน (กลุ่มที่ 3) ในเรื่องการทำกิจกรรมที่เป็นเพียงผู้สนับสนุน

จากลักษณะผู้หญิง 4 กลุ่ม ที่กล่าวข้างต้นพบว่า มีผู้หญิงในกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 4 (คิดเป็นร้อยละ 55) คือกลุ่มผู้หญิงที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะได้รับการยอมรับจากผู้ชายหรือไม่ก็ตาม แต่ความต้องการที่จะช่วยเหลือชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านพบว่า มีความตระหนัก และต้องการช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชนมากที่สุด เพราะโอกาส และเวลาทำให้แม่บ้านคือ กลุ่มที่มีบทบาทในชุมชนมากที่สุด ถึงแม้ว่าแม่บ้านเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาน้อย แต่องค์ความรู้ และประสบการณ์ที่เคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้สอนให้กลุ่มแม่บ้านได้เรียนรู้เพื่อนำมาปรับปรุง และใช้ในการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สามารถกำหนดบทบาทผู้หญิงในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจน เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มแม่บ้าน รักษาสิ่งแวดล้อม ดูแลสุขภาพ และป้องกันภัยพิบัตินั้น มีทั้งปัจจัยภายใน เช่น (1) อัตลักษณ์ทางเพศ (2) ความตระหนัก และทัศนคติที่ดี และปัจจัยภายนอกเช่น (3) การยอมรับจากผู้ชาย (4) กฎหมาย และนโยบายด้านสิทธิผู้หญิง มีรายละเอียดดังนี้

5.4.1 ปัจจัยภายใน

1) อัตลักษณ์ทางเพศ (female identities) – ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนมีความสามารถเชิงบวกในด้านอัตลักษณ์ทางเพศมากกว่าเชิงลบ จากภายใต้ความเป็นหญิง (feminine) ที่ถูกกำหนดโดยสังคม เช่น ความละเอียดอ่อน ความรอบคอบ ความเสียสละ ความอ่อนน้อม ความอดทน และบทบาทความเป็นแม่ (สฤษฎี¹, 2551) ทำให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในด้านการเลี้ยงลูก การจัดการบ้านเรือน ตลอดจนมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการชุมชน ถึงแม้ดีแต่ผู้หญิงเป็นเพียงผู้สนับสนุนเบื้องหลัง แต่ปัจจุบันความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายมีเพิ่มขึ้น ผู้หญิงมีสิทธิในการทำกิจกรรมเทียบเท่ากับผู้ชาย ตรงกับผลการศึกษาของ มาอะ ซิตตะสังคะ (2546) เกี่ยวกับบทบาทผู้หญิงที่มีอยู่ในปัจจุบันทั้งด้านความเป็นแม่ และการจัดการในชุมชน โดย

¹ สำนักงานส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย ภายใต้สำนักงานกิจการสตรี และสถาบันครอบครัว กระทรวงกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2551

ผลการวิจัยสรุปว่า อุตสาหกรรมเพศหญิงดังกล่าว ทำให้ผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนได้ถูกคัดเลือกให้มีบทบาทในด้านต่าง ๆ เช่น ตำแหน่งกรรมการในกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ เช่น ฝ่ายเหรัญญิก เลขานุการบัญชี และกรรมการทั่วไป ส่วนการดำรงตำแหน่งกรรมการชุมชน เช่น ฝ่ายธุรการ เลขานุการ และประชาสัมพันธ์ เป็นต้น เพราะงานเหล่านี้ต้องใช้ความละเอียดอ่อน ความรอบคอบ ความรับผิดชอบในการจัดทำเอกสาร การเก็บรวบรวมเงิน และการคำนวณด้านการเงิน นอกจากนี้บทบาทผู้หญิงยังมีความโดดเด่นในเรื่องการจัดงานเทศกาลประเพณี การจัดเตรียมอาหาร การทำความสะอาดชุมชน การพัฒนาคลอง (กรณีชุมชนเพชรคลองจั่น) การต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียน และเรียกรายเงินจากสมาชิกในชุมชน อันเป็นสถานะเชิงบวกในตัวผู้หญิงที่ทำให้กิจกรรมชุมชนสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสังคม

2) ทศนคติที่ดีต่อลูก และการช่วยเหลือชุมชน - ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้หญิงทั้ง 3 มีความตระหนักในด้านการช่วยเหลือชุมชนเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าลักษณะส่วนใหญ่ของผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนมีระดับการศึกษาน้อยกว่ามัธยมปลายร้อยละ 57 เป็นเพียงแม่บ้าน (อยู่กับบ้าน) มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และค้าขายร้อยละ 70 และมีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทร้อยละ 44 (ผลสำรวจตัวอย่างผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชน, พ.ศ. 2551) แต่ผู้หญิงมีความตระหนัก บทบาทความเป็นแม่ที่ต้องการเลี้ยงดูลูก มีความผูกพันในครอบครัว และต้องการให้ลูกมีระดับการศึกษาที่ดี เพื่อสร้างเชื่อมั่นคงในด้านอาชีพในอนาคต ที่ส่งผลให้ลดความยากจนในรุ่นลูกในอนาคตได้ ดังแสดงให้เห็นในผลสำรวจจากสมมติฐานข้อ 1 เรื่อง “ผู้หญิงมีทัศนคติที่ดีต่อลูก มีความผูกพันในชุมชน และช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน” พบว่า ผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาลูก เช่น แม่บ้านให้ความสนใจในการติดตามพฤติกรรม ผลการเรียนลูก และการเลี้ยงดูด้วยตัวเอง เพราะมีเวลาอยู่บ้าน ทำให้มีโอกาสอบรมสั่งสอนลูกอย่างใกล้ชิด ส่วนผู้หญิงทำงานนอกบ้านให้ความสำคัญในการส่งเสียลูกให้ศึกษาในระดับสูง อย่างไรก็ตามในภาพรวมพบว่า ผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนให้ความสำคัญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่ลูก และการศึกษาลูก มีความผูกพันกับชุมชน และการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนเป็นอย่างดี ที่เกี่ยวข้องถึงบทบาทผู้หญิงในการผลักดันให้เกิดการทำกิจกรรมชุมชนอย่างต่อเนื่อง (รายละเอียดบทที่ 5 ตารางที่ 5.1) ทศนคติที่ดีต่อลูก ความผูกพันกับชุมชน และการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนส่งผลให้เกิดการผลักดันให้กิจกรรมเกิดความเข้มแข็ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มาอะ ชิตตะสังคะ (2546) เรื่อง บทบาทการจัดการในชุมชนของผู้หญิงในยุคปัจจุบัน ผู้หญิงต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน เพื่อให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมวางแผน และตัดสินใจจัดการชุมชนมากขึ้น เพราะชุมชนจัดเป็นสังคมขนาดเล็กที่เกิดจากการรวมตัวของที่อยู่อาศัยรวมกัน (ครัวเรือน) ดังนั้นบทบาทผู้หญิงที่มีความ

ใกล้ชิดกับครัวเรือน จึงส่งผลให้ผู้หญิงเป็นห่วงต่อสถานการณ์ภายในชุมชน และต้องการให้สภาพแวดล้อมของชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5.4.2 ปัจจัยภายนอก

1) การยอมรับจากผู้ชาย - การยอมรับจากผู้ชายเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมให้บทบาทผู้หญิงมีความเด่นชัดต่อการช่วยเหลือชุมชน เพราะผู้หญิงมีมุมมองให้การช่วยเหลือชุมชนที่แตกต่างจากผู้ชายในด้านการช่วยเหลือชุมชนที่มีลักษณะที่ละเอียดอ่อนกว่า เช่น จัดสวัสดิการให้คนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวิเศษ สุจินพรหม (2544) ที่สนับสนุนให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการออกความคิดเพื่อพัฒนาชุมชน ด้วยมุมมองผู้หญิงที่มีความละเอียดอ่อนกว่าผู้ชาย โดยผู้หญิงจะมองในเรื่องการมีสวัสดิการให้เด็กมีทุนการศึกษา การมีสถานที่ดูแลเด็กอ่อน การจัดกลุ่มแม่บ้านฝึกทักษะ และสร้างอาชีพ มีการดูแลสุขภาพในแม่ เด็ก และผู้สูงอายุ มีการรักษาความปลอดภัยในชุมชน เป็นต้น อาจเป็นสิ่งที่ผู้ชายมองข้ามไป เพราะผู้ชายมีมุมมองการพัฒนาชุมชนในเรื่องความจำเป็นหลัก (basic need) ให้ด้านความมั่นคงของที่อยู่อาศัย และโครงสร้างพื้นฐาน เช่น มีที่อยู่อาศัย ถนน สาธารณูปโภค มีระบบป้องกันภัยพิบัติ เป็นต้น ดังนั้นมุมมองผู้หญิงนั้นมีประโยชน์ต่อการลดความยากจนในด้านคุณภาพชีวิตได้เช่นกัน

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ชายทั้ง 3 ชุมชนให้การยอมรับการทำงานของผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนพบว่า ผู้ชายให้การยอมรับในการทำงานของผู้หญิง เช่น เข้าร่วมกิจกรรม แจ่งข่าวสาร เจรจา ไกลเกลี้ย สิทธิการเป็นแกนนำ และสอดส่องดูแลในชุมชน โดยผลเชิงปริมาณพบว่าผู้ชายยอมรับในการทำงานผู้หญิงที่อยู่ในเกณฑ์มาก (รายละเอียดบทที่ 5 ตารางที่ 5.5) นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้นำพบว่า ผู้นำชายทั้ง 3 ชุมชนให้การยอมรับผู้หญิงในการทำกิจกรรมชุมชนจากคุณสมบัติในตัวผู้หญิง เช่น (1) มีเวลาจัดการดูแลชุมชน และความรับผิดชอบ (2) ความละเอียดอ่อน และความรอบคอบในด้านการจัดการ (3) ผู้หญิงมีความนุ่มนวลในด้านการพูดคุย และการสื่อสารได้ดีกว่าผู้ชาย (4) ผู้หญิงมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในชุมชน จากความช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านฝึกทักษะ การจัดงานเทศกาล และประเพณี การรักษาสีสิ่งแวดล้อม กิจกรรมเพื่อสุขภาพ และการป้องกันภัยพิบัติ (รายละเอียดในบทที่ 5 ข้อที่ 5.2) จึงสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงในยุคปัจจุบันมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชายที่เข้ามาดูแลชุมชนได้มากกว่าอดีต เพราะความกล้าคิด กล้าแสดงออกในการช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนมากขึ้น ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของเพ็ญประภา ภัทรานุกรม (2549) เรื่องบทบาท

ผู้หญิงในปัจจุบันมีเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากการดูแลบ้าน และสมาชิกในครอบครัว ผู้หญิงสามารถไปทำงาน และสามารถบริหารจัดการชุมชนแทนพ่อบ้าน จึงทำให้ผู้หญิงมีความกล้าที่จะทำหน้าที่แทนผู้ชายในหลาย ๆ เรื่อง ในการวิจัยหมายถึงการจัดการดูแลชุมชน และการเป็นอาสาสมัครชุมชน เพื่อลดความยากจน ดังนั้นผู้หญิงยุคปัจจุบันเป็นที่ยอมรับในสังคมมากขึ้น

2) กฎหมาย และนโยบายด้านสิทธิผู้หญิง – ในปัจจุบันกฎหมาย และนโยบายของไทย ส่งเสริมบทบาทผู้หญิงให้มีสิทธิต่าง ๆ ในสังคมมากขึ้น เช่น ในปี พ.ศ. 2545 ได้จัดตั้งสำนักงานกิจการผู้หญิง และสถาบันครอบครัว และมีสำนักงานส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายขึ้นมาภายใต้สำนักงานนี้ เพื่อให้ผู้หญิงได้รับการพิทักษ์ และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง นอกจากนี้ แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างเต็มศักยภาพ และเคารพศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นมนุษย์มากขึ้น ที่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ในตัวอย่างกรณีศึกษาพบว่า ภายใต้การคัดเลือกกรรมการชุมชนจำเป็นต้องมีผู้หญิงในการดำรงตำแหน่งอย่างน้อยผู้หญิง 1 คนต่อผู้ชาย 3 คน (การสำรวจทั้ง 3 ชุมชน) โดยพบว่า ผู้หญิงทั้ง 3 ชุมชนมีการเข้าร่วมดำรงตำแหน่งในกรรมการสหกรณ์ และกรรมการชุมชนมากกว่า 2 คน ที่สะท้อนให้เห็นว่าบทบาทผู้หญิงถูกส่งเสริมให้เข้าร่วมการทำงานในชุมชน หรือเข้ามาเป็นนักปกครองชุมชนเพิ่มมากขึ้น และในกรณีชุมชนเพชรคลองจั่นพบว่า มีประธานชุมชนหญิงที่เพิ่งได้รับการคัดเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งจากเสียงส่วนมากของคนในชุมชน ส่วนในชุมชนคลองลำนุ่น และชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ที่มีกรรมการผู้หญิงเข้ามาบริหารชุมชน และบริหารกลุ่มสหกรณ์ที่มีมากกว่า 4 คนขึ้นไป (การสำรวจ, เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2552) การที่ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในชุมชนเพิ่มมากขึ้นทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ และเป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชนมากขึ้น ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิเศษ สุจินพรหม (2544) ว่าด้วยการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงควรได้รับการสนับสนุนให้มากขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่า และสร้างความเชื่อมั่นให้บทบาทผู้หญิงออกมาจากกรอบที่เคยเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามเท่านั้น จึงทำให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนมากขึ้น ถึงแม้ไม่ได้เป็นนักปกครอง แต่การทำงานทำให้ผู้หญิงได้กระตุ้นให้คิด หรือปฏิบัติในสิ่งที่ผู้หญิงมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และสร้างโอกาสให้ผู้หญิงมีประสบการณ์ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เยาวชนหญิงมีความกล้าที่จะมาสานงานในด้านบริหารชุมชนแทนผู้หญิงที่ดำรงตำแหน่งอยู่